

**AALBORG
UNIVERSITET**

Politiet og pengeinstitutters anskuelser og håndtering af muldyrsaktivitet på hvidvaskområdet

Mesut Can Yildiran

20211863

Aalborg Universitet
Kandidatafhandling 2023,
Kandidat i Kriminologi

Afleveringsdato
Vejleder
Sider
Antal ord

6. juni 2023
Annick Prieur
82
22.750

Abstract

The phenomenon of money muling is widely used in relation to money laundering. Money muling refers to individuals who provide their bank accounts or in another way contribute to money laundering. However, there are divergent perceptions among the police and banks regarding certain aspects of this phenomenon. Therefore, this thesis employs qualitative methods and empirical data to examine the origins of the money mule concept and how the police and banks utilize, perceive, and handle money mules.

The analysis reveals that the concept has been constructed as a result of legislative changes and increased attention to money laundering. There exists a constructed notion in society that the typical money mule is a young person who is unaware of the concept and its illegality, which is also reflected in the police's understanding based on, among other things, its cases of IT-related economic crime. The police faces a challenge in people not recognizing the seriousness of money mule activity. This challenge is addressed through awareness campaigns targeting both money mules and victims. The police also proposes employing technical solutions to restrict or prevent certain transactions to combat money muling.

In contrast to the police, banks do not have as narrowly focused attention on the money mule phenomenon. In their reports of potential money laundering, suspicions range from young to old individuals and from students to business owners. The broader perspective of banks can be attributed to the fact that banks have different interests and prerequisites for combatting money mule activity. In the banking sector, there is a challenge of not being able to share information with each other about criminal customers, including money mules operating across multiple banks.

The different understandings of the money mule concept create conceptual confusion that can have a negative impact on the prevention and combating of money mule activity. In contrast, a shared understanding of the concept, where the actors are also receptive to deviations from the prevalent money mule case, can ensure an effective effort against money muling.

Indholdsfortegnelse

1. Problemfelt	1
1.1. Anskuelser af medvirken til hvidvask	1
1.2. Skadevirkninger ved muldyrsaktivitet	3
1.3. Øget opmærksomhed på bekæmpelse af hvidvask	4
1.4. Problemformulering	5
1.4.1. Uddybelse af problemformulering	5
2. Hvidvask i Danmark	6
2.1. Hvidvask og dets tre faser	6
2.2. Hvidvasklovens forpligtelser	6
2.3. Den danske hvidvaskindsats	8
2.4. Muldyrsagernes vej til politiet	9
3. Litteraturgennemgang	11
3.1. Muldyrenes rolle i hvidvask	12
3.2. Muldyrenes kendetegn	13
3.3. Forebyggelse og bekæmpelse af muldyrsaktivitet	16
3.4. Delkonklusion	18
4. Videnskabsteori	20
4.1. Muldyrbegrebet som en social konstruktion	20
5. Anvendte metoder	22
5.1. Kvalitative metoder	22
5.1.1. Dokumentanalyse	22
5.1.2. Forskningsinterview	23
5.1.3. Induktiv forskningsstrategi	23
5.2. Afgrænsning	24
5.3. Empiri	24
5.3.1. Primære data	24
5.3.2. Sekundære data	31
6. Teoretiske perspektiver	33
6.1. White-collar crime-feltet	33
6.2. Rational Choice theory	35
6.2.1. Situationel kriminalitetsforebyggelse	36
6.2.2. Teoriernes anvendelse i undersøgelsen	37

6.3. Afskrækkelsesteori	38
6.3.1. Teoriens anvendelse i undersøgelsen	38
7. Analyse	39
7.1. Analysedel 1: Muldyrbegrebets ophav og stabilisering	39
7.1.1. Delkonklusion	46
7.2. Analysedel 2: Politiets anskuelse og håndtering af muldyrsaktivitet	47
7.2.1. Politiets rolle i bekæmpelsen af muldyrsaktivitet	47
7.2.2. Muldyrsaktivitet kan være mange ting	47
7.2.3. Muldyrene rekrutteres både fysisk og online	50
7.2.4. Sårbare, hjælpsomme og fristede muldyr	50
7.2.5. Manglende forståelse for muldyrsaktiviteters alvor	52
7.2.6. Forebyggelse	54
7.2.7. Delkonklusion	57
7.3. Analysedel 3: Bankers anskuelse og håndtering af muldyrsaktivitet	59
7.3.1. Bankers rolle i bekæmpelsen af hvidvask	59
7.3.2. Bankers muldyrsager i tal	60
7.3.3. Muldyr-metoder	61
7.3.4. Afvigelser fra ”normalen”	63
7.3.5. Muldyrenes forklaringer	65
7.3.6. Udfordringer	65
7.3.7. Delkonklusion	66
8. Diskussion	68
9. Konklusion	70
10. Litteraturliste	72

1. Problemfelt

1.1. Anskuelser af medvirken til hvidvask

Per 1. juli 2018 blev hvidvask selvstændigt kriminaliseret i straffelovens § 290a. Indtil da blev hvidvask straffet efter straffelovens § 290 om hæleri. Hertil kan der i medfør af straffelovens § 23 straffes for medvirken til hvidvask. I definitionen af hvidvask, jf. hvidvasklovens § 3, stk. 1, er medvirken til hvidvask tillige nævnt. Da kriminelle kan medvirke til hvidvask på mange forskellige måder, er medvirkensbegrebet af blandt andet politiet og pengeinstitutter omsat til kategorier, der i praksis er nemmere at handle på. Et eksempel herpå er muldyrbegrebet, som er den form for medvirken, dette speciale har fokus på.

Muldyrbegrebet dækker over aktiviteter, hvor personer agerer mellemlid mellem en kriminel bagmand og en forurettet ved at stille sin konto til rådighed, således at pengesporet mellem forurettede og den kriminelle sløres. I praksis kan det foregå ved at muldyret enten overfører eller hæver midler på vegne af kriminelle, der har erhvervet midlerne gennem udbyttegivende kriminalitet. Muldyrene kan enten være bevidste eller ubevidste om, at de begår en kriminel handling ved at bistå kriminelle i at hvidvaske (Nationalt Center for IT-Kriminalitet 2022a: 5-6). Ofte bruger bagmændene mange muldyr, der overfører penge til hinanden. Jo flere gange de ulovlige penge skifter hænder, des mere udviskes pengesporet, så det ikke leder tilbage til bagmændene (Det Kriminalpræventive Råd 2022a).

Muldyrsaktivitet kom for alvor på dagsordenen, da National Enhed for Særlig Kriminalitet (NSK) i samarbejde med landets politikredse i begyndelsen af 2023 foretog en landsdækkende politiaktion mod netop pengemuldyr. Aktionen var rettet mod flere end 200 personer, der mistænkes for at have medvirket til hvidvask af penge stammende fra organiseret kontaktbedrageri. Den 5. januar meldte NSK offentligt ud, at 135 personer havde været anholdt. Hvidvasken foregik ved, at de mistænkte overførte penge eller stillede deres bankkonti til rådighed for bagmændene for kontaktbedrageriet, med henblik på at sløre det kriminelle pengespor (National Enhed for Særlig Kriminalitet 2023).

Trods politiet og pengeinstitutters enighed omkring, hvad muldyrbegrebet i grove træk indebærer, kan der imidlertid være forskellige opfattelser af, hvem muldyrene er, typen af sager, muldyrene indgår i, og hvordan muldysaktiviteten konkret foregår i praksis. I samfundet kan der siges at være konstrueret en idé om, at det typiske muldyr er en sårbar ung person, der ikke kender til muldyrbegrebet og ikke ved at det er ulovligt. Denne opfattelse kommer til udtryk hos politiet, i medierne og hos aktører som Det Kriminalpræventive Råd (DKR) og Sikker Digital. Et fokus på denne type unge muldyr har desuden affødt en række forebyggende indsatser målrettet netop unge. Både DKR og Nationalt Center for IT-Kriminalitet (NCIK) (tidligere LCIK), der hører under NSK, har udarbejdet vejledninger til folkeskolelærere og andre, der arbejder med unge, som enten har været muldyr, eller er i risiko for at blive det. Udover at vejledningerne fra DKR og NCIK udelukkende retter sig mod målgruppen af unge muldyr, har de det tilfælles, at der er fokus på muldysaktivitet som følge af it-relateret økonomisk kriminalitet. Det er plausibelt set i lyset af, at denne form for kriminalitet ofte vil kræve et eller flere muldyr til at sikre det kriminelle udbytte.

I en dansk sammenhæng erfarer Hvidvasksekretariatet, der er Danmarks finansielle efterretningshed (FIU), at kriminelle indenfor it-relateret økonomisk kriminalitet netop anvender muldyr til at sløre deres kriminelle aktiviteter (Hvidvasksekretariatet 2023a: 55). Omvendt kan det store fokus blot være udtryk for, at denne form for muldysaktivitet er det, der oftest opdages, som følge af de mange anmeldelser om it-relateret økonomisk kriminalitet. Politiet har ultimo april 2023 registreret knap 30.000 sager om it-relateret økonomisk kriminalitet, mens politiet samlet set modtog 31.353 i hele 2022. Der er således sket en eksplosiv stigning i antallet af anmeldelser på området (Baltsen & Dalsgaard 2023).

NCIK har – udover vejledningen – udarbejdet en længere analyse af unge muldyr i 2019, som ikke er offentlig tilgængelig. Heri argumenterer NCIK for deres fokus på unge muldyr med 1) at politiet har set mange eksempler på netop unge, der agerer muldyr, 2) at det er en skelsættende alder i forhold til senere livsforløb, og 3) at der er gode muligheder for at nå ud til den unge målgruppe gennem forebyggende initiativer (LCIK 2019: 5). NCIK fremhæver ligeledes, at der mangler sprog og viden i samfundet om muldyr og aktiviteternes alvor (ibid.: 8). NCIK's pointer understøttes af en undersøgelse fra 2021 foretaget af pengeinstitutternes interesseorganisation, Finans Danmark. Denne viser, at hele 48 procent af de adspurgte mellem 18-30 år i en spørgeundersøgelse ikke

kender til muldyrbegrebet (Finans Danmark 2023). NCIK's muldyranalyse vil uddybes yderligere i gennemgang af empirien og i analysen.

1.2. Skadevirkninger ved muldyrsaktivitet

Brugen af muldyr giver kriminelle mulighed for at flytte og sløre ulovlige penge, så pengene udadtil fremstår lovlige og dermed kan bruges i den legale økonomi. I processen vil de reelle bagmænd ikke selv fremgå af pengesporet, hvilket gør det vanskeligt for myndighederne at opdage bagmændene (Nationalt Center for IT-Kriminalitet 2022a: 5). Hvor bagmændene kan holde sig uden for myndighedernes søgelys, vil muldyrene til gengæld ofte være de første, der opdaget (Det Kriminalpræventive Råd 2022b). Det understøttes af Hvidvasksekretariatets analyse af indholdet i en række udvalgte fældende hvidvaskafgørelser i perioden fra 2018 til 2022, som viser, at størstedelen af afgørelserne omhandler muldyrsaktivitet (Hvidvasksekretariatet 2023a: 26-28).

Muldyrenes facilitering af en hvidvaskkanal forbundet med en lav risiko for at blive opdaget, øger samtidig bagmændenes incitament til at begå mere udbyttegenererende kriminalitet. Dét er et af flere samfundsmæssige skadevirkninger ved muldyrsaktivitet og generelt hvidvask. Hvidvask er herudover skadeligt for henholdsvis konkurrenceevnen inden for de involverede brancher, integriteten på de finansielle markeder og for tilliden til myndighederne og retsstaten. Desuden forudsætter hvidvask en række andre kriminelle handlinger, såsom dokumentfalsk og misbrug af andres identiteter (ibid.: 14).

For muldyrene har det den personlige konsekvens, at de i medfør af straffelovens § 290a kan straffes for medvirken til hvidvask – også selvom, at de ikke er vidende om deres medvirken til hvidvask. Ifølge NCIK er det dog en vurderingssag, hvorvidt en anklager vælger at føre sag mod et muldyr eller vælger at bruge muldyret som vidne i en straffesag mod de kriminelle bagmænd. Strafedømmingen beror ligeledes på en konkret vurdering, hvor henholdsvis alvorlighed, antal gange et muldyr har været involveret samt beløbsstørrelse indgår i vurderingen (LCIK 2019: 13). Hvad enten muldyrene straffes med fængsel, bøde eller en plet på straffeattesten, har det store konsekvenser for muldyrenes muligheder i samfundet (Det Kriminalpræventive Råd 2023).

1.3. Øget opmærksomhed på bekæmpelse af hvidvask

Der er sket en stor stigning i antallet af afgørelser om både simpel og grov hvidvask fra 2018 til 2022. Stigningen skal ses i sammenhæng med den indledningsvist nævnte implementering af § 290a i straffeloven, hvormed det blev muligt at dømme kriminelle for hvidvask, uden at anklagemyndigheden skal bevise, hvilken kriminalitetsform, de hvidvaskede penge stammer fra. Antallet af afgørelser de første år i perioden er markant lavere end 2021 og 2022, hvilket kan forklares med, at § 290a på daværende tidspunkt var relativt ny, og at der ofte går tid fra hvidvasken, til der falder afgørelse (ibid.: 26). Derimod kan forskellen mellem 2021 og 2022 give et mere retvisende billede af udviklingen i antallet af hvidvaskdomme. I 2021 blev der truffet 493 fældende afgørelser, mens tallet i 2022 lå på hele 2716 (Hvidvasksekretariatet 2023b: 11). Den markante stigning i domme og implementeringen af § 290a er udtryk for, at politiet og myndighederne i højere grad er begyndt at prioritere hvidvaskindsatsen. Imidlertid er forskellen på antallet af domme i 2021 og 2022 ikke ensbetydende med, at der var mindre hvidvask i 2021, men måske nærmere, at hvidvask ikke i lige så høj grad som i dag blev konstrueret som noget, man skulle gribe ind overfor. På samme måde kan afgørelserne heller ikke påvise omfanget af muldrysaktivitet, da dommene blot er inddelt efter afgørelsestypen.

I den private sektor er der ligeledes blevet investeret ressourcer i hvidvaskbekæmpelse blandt pengeinstitutter og andre aktører omfattet af hvidvaskloven. At være omfattet af hvidvaskloven forpligter dem til at underrette Hvidvasksekretariatet ved mistanke om hvidvask og terrorfinansiering. Loven og dens forpligtelser vil gennemgås yderligere i afsnit 2.2. Siden 2015 har antallet af underretninger været støt stigende. I 2015 lå antallet på under 20.000 (Hvidvasksekretariatet 2023a: 18), mens Hvidvasksekretariatet i 2021 modtog 70.449 underretninger. I 2022 steg antallet yderligere til intet mindre end 89.783 underretninger, hvoraf bankerne tegnede sig for 67.616, svarende til 75 procent af underretningerne (Hvidvasksekretariatet 2023b: 4-5). Bankernes store andel af underretninger er udtryk for henholdsvis branchens store opmærksomhed på hvidvask, bankers store kapacitet til at monitorere, og at banker har nemmest ved at se indikationer på potentiel hvidvask (Hvidvasksekretariatet 2023a: 19).

Ifølge Hvidvasksekretariatet skyldes den øgede opmærksomhed hos myndigheder såvel som private aktører, at vi i Danmark har haft store hvidvasksager såsom Danske Bank-sagen¹ og Operation Greed². Sagerne har – ud over at skabe opmærksomhed – styrket de underretningspligtiges kapaciteter på området, herunder ressourcer og teknologi til at identificere mistænkelige aktiviteter såsom muldyrsaktivitet (Hvidvasksekretariatet 2023a: 18). Når hvidvask i stadigt højere grad gøres til genstand for opmærksomhed, opstår der flere og flere måder at italesætte problemet på. Et eksempel herpå er muldyrbegrebet – en kategori inden for medvirken til hvidvask, som politiet og pengeinstitutter anskuer og håndterer på bestemte måder.

1.4. Problemformulering

Hvordan anskues og håndteres medvirken til hvidvask af henholdsvis politiet og pengeinstitutter, og hvilke udfordringer ser aktørerne i bekæmpelsen af det?

1.4.1. Uddybelse af problemformulering

Med 'anskues' menes politiet og pengeinstitutters opfattelser af medvirken til hvidvask, hvor der vil være særligt fokus på underkategorien muldyrsaktivitet. Med 'håndteres' skal forstås aktørernes konkrete handlinger, der har til formål at bekæmpe og forebygge kriminaliteten. Anden del af problemformulering skal forstås som udfordringer, aktørerne møder i deres bekæmpelse af medvirken til hvidvask i form af muldyrsaktivitet.

¹ Sagen omhandler Danske Banks overtrædelser af hvidvaskloven, da bankens hovedsæde i København afviklede transaktioner for mistænkelige kunder i bankens estiske filial, uden at Danske Bank i Danmark overvågede transaktionerne eller foretog undersøgelser eller underretninger til Hvidvasksekretariatet (Anklagemyndigheden 2022).

² Operation Greed er en sag om hvidvaskning af flere hundrede millioner kroner, som et kriminelt netværk bestående af 16 mænd og tre selskaber stod bag. Personerne i netværket blev idømt samlet 61 års fængsel i Københavns Byret i 2022 (National Enhed for Særlig Kriminalitet 2022).

2. Hvidvask i Danmark

2.1. Hvidvask og dets tre faser

Hvidvask er at få ulovligt udbytte til at se lovligt ud, således at udbyttet kan bruges i den legale økonomi. Omfanget af hvidvask i Danmark er svært at opgøre, men for at komme nærmere en mere eller mindre realistisk opgørelse af, hvor stort problemet er, henviser Hvidvasksekretariatet til undersøgelser af Den Internationale Valutafond (IMF) og FN. Et ofte anvendt estimat er, at 2,7 procent af det globale bruttonationalprodukt har behov for at blive hvidvasket. Ud fra den danske BNP i 2021 svarer det til, at der i Danmark hvidvaskes for 68 milliarder kroner årligt. Hertil understreger Hvidvasksekretariatet, at opgørelsen skal tages med stort forbehold, da tallet lige så vel kan være mindre eller større. Det vigtige budskab er ifølge sekretariatet, at det er mange penge, der hvidvaskes (Hvidvasksekretariatet 2023a: 15-16).

Hvidvask foregår typisk i flere faser: *anbringelse*, *sløring* og *integrering*. I anbringelsesfasen skal de kriminelle penge ind i det finansielle system. Hvis pengene i forvejen er i det finansielle system, hvilket er tilfældet med midler genereret gennem it-relateret økonomisk kriminalitet, er fasen ikke så tydelig. I sløringsfasen skal det ulovlige udbytte adskilles fra dets oprindelse, hvilket sker gennem flere transaktioner for at skjule, hvor midlerne stammer fra (ibid.: 11). I en muldyrsammenhæng er det i denne fase, at muldyr blandt andet ses at hæve eller videreoverføre de modtagne midler (Esoimeme 2021: 204). Slutteligt skal de illegale midler i integreringsfasen tilbageføres til bagmændene, som dermed har fået hvidvasket midlerne, der nu kan bruges på lige fod med lovligt tjente penge (Hvidvasksekretariatet 2023a: 11).

2.2. Hvidvasklovens³ forpligtelser

I henhold til hvidvasklovens § 26, stk. 1, skal virksomheder og personer omfattet af loven underrette Hvidvasksekretariatet ved mistanke om hvidvask eller terrorfinansiering, som ikke umiddelbart kan afkræftes. De omfattede virksomheder og personer (herefter 'underretningspligtige') har i

³ Lovbekendtgørelse nr. 316 af 11. marts 2022 om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (hvidvaskloven).

kraft af deres erhvervsaktiviteter en særlig mulighed for at opdage, forebygge og bekæmpe hvidvask, tilknyttede underliggende forbrydelser og terrorfinansiering, hvorfor de er pålagt et særligt samfundsansvar (Justitsministeriet 2022: 7). Eksempler på underretningspligtige er pengeinstitutter, spiludbydere, pengeoverførselsvirksomheder og valutavekslingsvirksomheder. I det følgende vil hvidvasklovens forpligtelser uddybes i et pengeinstituts perspektiv, da specialet har fokus på netop pengeinstitutternes anskuelser og håndtering af muldrysaktivitet. Det er værd at nævne, at underretningspligten ikke indebærer, at et pengeinstitut skal vide, hvilken førforbrydelse de ulovlige midler stammer fra. Det enkelte pengeinstitut vil nemlig kun kunne se en lille del af det, der foregår (Hvidvasksekretariatet 2023a: 12). Muldrysaktivitet som hvidvaskproces kan foregå på tværs af pengeinstitutter og sågar andre brancher. Et muldrys kan eksempelvis have konti i flere forskellige pengeinstitutter, hvorigennem vedkommende modtager illegale midler, som sendes til udlandet via pengeoverførsels- og/eller valutavekslingsvirksomheder.

Ydermere stiller hvidvaskloven krav om, at pengeinstitutterne skal kende deres kunder. I medfør af hvidvasklovens kapitel 3, skal pengeinstitutter gennemføre kundekendskabsprocedurer, når instituttet etablerer en forretningsforbindelse (kundeforhold). Både i Danmark og EU har reguleringen på hvidvaskområdet medført, at der stilles stadig flere krav til pengeinstitutterne, deres kundekendskab samt overvågningen af disse. Ved hjælp af kundekendskabsprocedurer skal pengeinstitutterne vide, hvem deres kunder er, hvad kunderne skal bruge pengeinstituttet til og kundens formål med enkeltstående transaktioner. Der findes ikke en udtømmende liste over, hvilke oplysninger der skal til, før et kundekendskab er tilstrækkeligt, da niveauet af kundekendskabsprocedurer i medfør af hvidvasklovens § 11, stk. 3 skal ske ud fra en risikovurdering af både det konkrete kundeforhold og af pengeinstituttets egen risikovurdering.

Pengeinstitutter skal med andre ord selv fastsætte rammerne for, hvordan de overholder hvidvasklovgivningen. En tilstrækkelig grad af kundekendskab sikrer, at et pengeinstitut kan identificere aktiviteter, der afviger fra henholdsvis kundeprofilen og instituttets forventninger til en given kunde. I et sådant tilfælde, hvor noget fremstår usædvanligt, vil transaktionsovervågningen hos instituttet sende alarmer ud, hvorefter pengeinstituttet foretager en undersøgelse (Finans Danmark 2021: 9). Både kundekendskabsprocedurer og transaktionsovervågning er formet og justeret af det, pengeinstitutterne anser for at være indikatorer på hvidvask (ibid.: 31).

2.3. Den danske hvidvaskindsats

Som nævnt i det foregående afsnit, skal alle underretningspligtige underrette Hvidvasksekretariatet ved mistanke om hvidvask og finansiering af terrorisme. I henhold til hvidvasklovens § 29, stk. 2, er det Hvidvasksekretariatet opgave – som central enhed – at modtage, analysere og formidle oplysninger fra underretningerne til de kompetente myndigheder i ind- og udland, der derefter står for den videre anvendelse af efterretningsoplysningerne (Hvidvasksekretariatet 2023a: 17). Hvidvasksekretariatet agerer således mellemlid mellem de underretningspligtige og myndighederne, hvilket er illustreret i nedenstående oversigt over tilrettelæggelsen af den danske hvidvaskindsats:

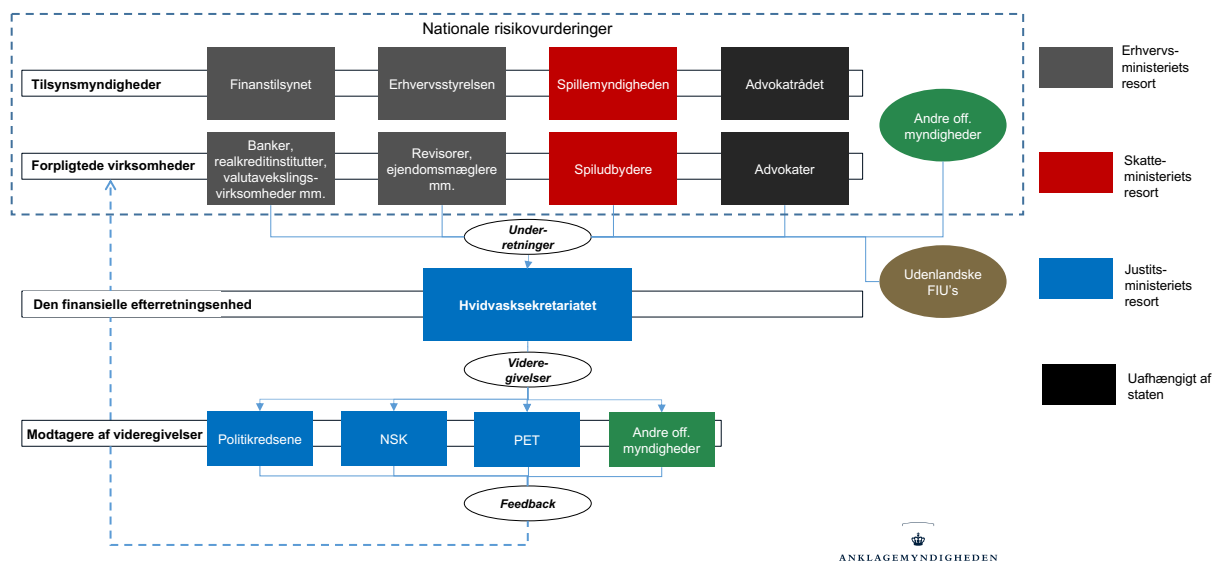

Illustration 1: Tilrettelæggelse af den danske indsats mod hvidvask og terrorfinansiering (Udarbejdet af Hvidvasksekretariatet)

Eftersom Hvidvasksekretariatet modtager underretninger fra en bred vifte af underretningspligtige, kan sekretariatet – i modsætning til den enkelte underretningspligtig – se potentiel hvidvask i et bredere perspektiv, hvis flere underretningspligtige har underrettet om en person eller et selskab. Udover at videregive oplysninger, kan Hvidvasksekretariatet nyttiggøre de modtagne underretninger gennem analyser af trends og tendenser samt udarbejdelse af risikovurderinger. Når Hvidvasksekretariatet videregiver oplysninger til politiet eller en anden myndighed, sker det som en efterretning, der i mange tilfælde indeholder oplysninger fra mere end én underretning

(Hvidvasksekretariatet 2023a: 23). I 2022 videregav Hvidvasksekretariatet 23.058 oplysninger fra underretninger til politikredsene og NSK (Hvidvasksekretariatet 2023b: 7). Politikredsene og NSK bruger underretningerne i efterforskninger og som efterretninger, der kan indgå i politiets samlede overblik over kriminalitetsbilledet eller risiciene inden for forskellige områder (ibid.: 24). Om en underretning videregivet til politiet fører til efterforskning og en potentiel dom, afhænger blandt andet af politiets prioritering af hvidvask samt muligheden for at bevise forbrydelsen (ibid.: 25).

Når den danske hvidvaskindsats er tilrettelagt, som den er, har pengeinstitutternes underretninger stor betydning for det, politiet ser og i sidste ende de hvidvasksager, der efterforskes og retsforfølges. Politiet er nemlig slutbrugere af de underretninger, der laves af blandt andet pengeinstitutterne. Hvidvaskindsatsen er således afhængige af, at pengeinstitutter og andre underretningspligtige har den fornødne viden og de rette redskaber til at opdage, forebygge og bekæmpe hvidvask. Derfor understreger regeringen i den nationale strategi på hvidvask- og terrorfinansieringsområdet, at det er nødvendigt med et stadigt stærkere og tættere samarbejde mellem myndigheder og private aktører (Justitsministeriet 2022: 22).

2.4. Muldyrsagernes vej til politiet

Hvidvasksekretariatet oplyser, at politikredsene kan komme i besiddelse af muldyrsager på to forskellige måder. Det kan enten ske ved at Hvidvasksekretariatet videregiver underretninger om potentiel muldyrsaktivitet, som enten 1) af Hvidvasksekretariatet vurderes relevante for en politikreds, 2) indgår i et måludpegningsoplæg (større analyse af potentiel hvidvask), eller 3) efter forespørgsel fra en kreds. Politiet har nemlig mulighed for at se, om Hvidvasksekretariatet ligger inde med oplysninger om konkrete personer eller virksomheder, hvilket en politikreds kan anmode om at få adgang til (Hvidvasksekretariatet 2023a: 111). Når en bank indsender en underretning, bliver den desuden identificeret via Hvidvasksekretariatets screeningsystem og beriget med yderligere oplysninger, hvis sekretariatet ligger inde med sådanne (Hvidvasksekretariatet 2023b: 15). Det skal bemærkes, at kun en delmængde af bankernes underretninger videregives, mens resten forbliver i systemet. Sagernes vej fra banker til politiet fremgår af følgende illustration:

Illustration 2: Muldyrsagers vej fra bank til politi (Hvidvasksekretariatet 2023b: 15)

Den anden måde foregår ved, at politikredsene får deres muldyrsager fra NCIK, som modtager anmeldelser fra borgere og virksomheder vedrørende it-kriminalitet. Der er således tale om muldyrsager med en eller anden form for it-kriminalitet som førforbrydelse. Ud over anmeldelser fra forurettede, indgives anmeldelser også af blandt andet banker og muldyrene selv. Denne sagsgang kan ses i følgende illustration:

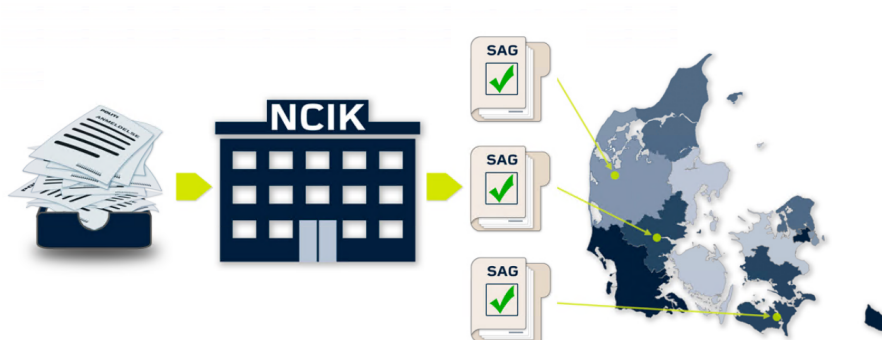

Illustration 3: Muldyrsagers vej fra NCIK til politikreds (Udarbejdet af dansk politi. Modtaget af Hvidvasksekretariatet)

3. Litteraturgennemgang

Dette afsnit har til formål at kortlægge den eksisterende forskningslitteratur om pengemuldyr. Litteraturen er primært fremsøgt på Aalborg Universitetsbibliotek (AUB) og Google Scholar, hvor følgende søgeord er blevet anvendt: "*money mule*", "*mule*", "*pengemuldyr*", "*muldyr*" og "*muldyrsaktivitet*". I processen har fokus været på at udvælge litteratur, der omhandler muldyrenes rolle i hvidvask, deres kendetegn samt håndteringen af muldyrsaktivitet. Med denne afgrænsning vil jeg kunne sammenholde litteraturen med fundene i specialets analyse af, hvordan politiet og pengeinstitutter anskuer og håndterer muldyrsaktivitet. I processen er det vigtigt at være opmærksom på den 'bias', der kan forekomme i litteraturen. I en socialkonstruktivistisk sammenhæng er 'bias' imidlertid uundgåeligt, idet enhver forskers syn på muldyrfænomenet er påvirket af herskende diskurser (Pedersen 2012: 190). Disse er i samspil med forskerens personlige baggrund og erfaringer med til at skabe nogle forforståelser, som er af afgørende betydning for, hvad forskeren ser og hvad vedkommende antager for at være sandt (ibid.: 188). Undervejs i gennemgangen af litteraturen vil det blive konkretiseret, hvilke dele af litteraturen, der kan være forbundet med 'bias'.

Under den indledende lokalisering samt overfladiske læsning af litteraturen på området tegnede der sig et billede af, at det meste af litteraturen – hvis ikke det hele – har fokus på muldyrsaktivitet som følge af it-relateret økonomisk kriminalitet. Igen skal det bemærkes, at søgningen var rettet mod kilder omhandlende specifikt pengemuldyr og ikke muldyr i andre sammenhænge. Muldyrbegrebet er nemlig også forbundet med narkokriminalitet, hvilket der også findes litteratur om. Desuden er det yderst begrænset, hvor meget offentlig tilgængelig forskningslitteratur, der er om pengemuldyr i en dansk sammenhæng. Det understøttes af NCIK's tidligere nævnte pointe om, at der på muldyrområdet i Danmark er et videnshul (LCIK 2019: 8).

Ved søgninger på de engelske søgeord viste det sig imidlertid, at feltet ikke er lige så underbelyst i udlandet. En søgning på "*money mule*" i AUB (16/04-2023) med det kriterie, at titlen på en kilde skal indeholde søgeordet og afgrænset til artikler, kapitler i bøger og bøger, gav i alt 46 resultater, heraf 43 artikler. Da det ikke var muligt at afgrænse til forskningsartikler specifikt, indeholder resultaterne også nyhedsartikler. Øvrige materialetyper blev ekskluderet, idet de ikke var relevante for søgningen, der havde til formål at få overblik over mængden af forskning på området.

Litteraturgennemgangen vil således bestå af udenlandsk litteratur udvalgt efter relevans i forhold til specialet. Desuden har der i udvælgelsen af litteratur været fokus på primært at bruge studier, der er peer-reviewed for at sikre en vis kvalitet og troværdighed, men da muldyrfeltet er forholdsvis udækket, vil ikke-peer-reviewed forskning inkluderes som supplement til primærkilderne.

3.1. Muldyrenes rolle i hvidvask

På tværs af den udenlandske litteratur om pengemuldyr er der konsensus om muldyrenes vigtige betydning for kriminelle grupper. Selvom muldyrene ikke er blandt kernemedlemmerne af sådanne grupper, er de ofte afgørende for, at en gruppes illegale midler kan blive hvidvasket (Leukfeldt & Kleemans 2019; Leukfeldt & Jansen 2015; Pickles 2021; Ovaska-Few 2019). Hollandske studier har vist, at nogle organiserede kriminelle netværk bruger hundredvis af muldyr, herunder særligt i sager, hvor store summer hvidvaskes (Leukfeldt & Kleemans 2019; Custers et al. 2018). Trods muldyrenes vigtige rolle, er ikke alle enige om, hvor mange ressourcer, der skal bruges på at opdage og retsforfølge muldyr. I modsætning til NSK's muldyraktion, der viser, at vi i Danmark har fokus på også at stille muldyrene til regnskab, er det ikke en prioritet hos hollandsk politi at retsforfølge muldyrene. De er i stedet mere optagede af at finde frem til bagmændene i de kriminelle grupper (Leukfeldt & Kleemans 2019).

I nogle studier (Hülsse 2017; Esoimeme 2021) henvises der til Europols årlige muldyraktion, også kaldet *European Money Mule Action* (EMMA), for at afdække typen af sager, som muldyr typisk indgår i. I muldyraktionen fra 2016 (EMMA 1) kom det frem, at mere end 90% af muldyrsaktivitet identificeret i forbindelse med aktionen var forbundet med it-relateret økonomisk kriminalitet (Europol 2016). I de efterfølgende aktioner frem til den ottende og seneste aktion i 2022, har tendensen været den samme. Det stemmer overens med det billede, vi ser i Danmark, hvor der også er fokus på muldyrsaktivitet som følge af it-relateret økonomisk kriminalitet. Det er plausibelt set i lyset af, at Danmark er et af flere lande, der som led i Europol-samarbejdet, deltager i netop EMMA-aktionerne.

De 90% er ikke nødvendigvis den reelle fordeling af muldyrsaktivitet, men kan nærmere være et udtryk for, at man også på internationalt plan har lettere ved at opdage muldyr, der medvirker til

hvidvask af penge tjent på it-relateret økonomisk kriminalitet. Det kan skyldes, at der er tale om kriminalitet, der ofte anmeldes af ofrene, som nævnt i afsnit 1.1. Litteraturen på muldyrområdet kan således være 'biased' af Europols anskuelse af muldyr, der i kraft af deres omfattende og internationale rolle i kriminalitetsbekæmpelse, kan siges at have "magten" til at definere, hvorledes muldyrfænomenet skal forstås. Omvendt kan et argument for, at 90%-fordelingen afspejler virkeligheden være, at brugen af muldyr er en nødvendighed i hvidvask af midler fra it-relateret økonomisk kriminalitet. Uden et eller flere muldyr, vil pengene fra eksempelvis kontaktbedrageri overføres direkte fra offeret til bagmanden, hvilket med relativt stor sandsynlighed vil blive opdaget af politiet eller en bank. Til sammenligning kan midler erhvervet gennem salg af narko hvidvaskes på et hav af andre måder. Her er udbyttet hovedsageligt kontanter, der kan hvidvaskes gennem alt fra legale virksomhedsstrukturer til internationale undergrundsbanker (Hvidvasksekretariatet 2023a: 57-58).

3.2. Muldyrenes kendetegn

Langt størstedelen af studierne på muldyrområdet fremhæver, at de individer, der er mest modtagelige over for at lade sig rekruttere til muldyrsaktivitet, er studerende, jobsøgende, nytilkomne til et land og personer i økonomiske problemer (Raza et al. 2020; Esoimeme 2021; Hülsse 2017; Leukfeldt & Kleemans 2019; Vedamanikam 2022; Europol 2021a). Eksempelvis finder Leukfeldt og Kleemans – med afsæt i 14 efterforskninger af hollandsk politi – at størstedelen af de anholdte og afhørte muldyr havde begrænsede økonomiske midler, da de enten var under uddannelse, havde deltidsjob eller var i gæld (Leukfeldt & Kleemans 2019: 78). I samme undersøgelse uddybes muldyrenes bevæggrunde for deres medvirken til hvidvask. Under afhøringerne indikerede forklaringer fra muldyrene, at nogen var en del af en *subkultur*, hvor det at stille sin konto til rådighed er normalt. I tråd hermed, gav nogen muldyr udtryk for, at de *ser op til de kriminelle og deres livsstil*, hvor muldyrsaktiviteten var et forsøg på at opnå samme succes. For andre handlede det blot om at tjene *hurtige penge*. Et fåtal af muldyrene hævdede, at de ikke kunne modstå presset fra dem, der rekrutterede dem (ibid.: 81-84).

Det er værd at bemærke, at andelen af muldyr, der efter eget udsagn har været udsat for pression, er en del lavere end de, der var en del af en subkultur og så op til bagmændene. Det kan umiddelbart vidne om en vis ærlighed hos de afhørte muldyr. Man kunne ellers forestille sig, at muldyrene

i højere grad ville forsøge at neutralisere deres handlinger ved eksempelvis at skyde skylden over på bagmændene, jf. neutraliseringsteknikken *benægtelse af ansvar* i Gresham Sykes og David Matzas teori om netop neutraliseringsteknikker (Sykes & Matza 2017: 165). Studiet viser i stedet, at muldyrene kom med andre undskyldninger. Hvor størstedelen af dem påstod, at de troede transaktionerne var lovlige, tænkte andre, at aktiviteterne ikke indebar ofre, mens en tredje gruppe af muldyr beskyldte ofrene for ikke at have haft den fornødne sikkerhed (Leukfeldt & Kleemans 2019: 84-86). Disse undskyldninger er til gengæld udtryk for neutraliseringsteknikkerne: *benægtelse af offer* samt *fordømmelse af fordømmerne* (Sykes & Matza 2017: 166-167).

Leukfeldt og Kleemans undersøgelse kan være 'biased', idet de kun kan udtale sig om muldyrenes kendetegn med afsæt i data fra hollandsk politi. Det vil sige, at undersøgelsen bidrager med viden om motivationen hos de muldyr, der er blevet opdaget og anholdt. Af den grund kan forfatterne af gode grunde ikke udtale sig om de muldyr, der har formået at holde sig uden for myndighedernes søgelys, måske grundet en højere grad af professionalisme. Disse kan potentielt afvige fra de muldyr, der indgår i politiets data.

Derudover finder de fleste studier, at majoriteten af muldyr er mænd, mens der er forskellige bud på, hvor gammelt det typiske muldyr er. En australsk undersøgelse fandt, at knap 62,4% af i alt 686 bekræftede muldyr var mænd (Aston et al. 2009: 484), og at 55% af alle muldyrene tilhørte aldersgruppen 25-44 år (ibid.: 485). Lignende resultater ses i en irsk undersøgelse, hvor der ligeledes er observeret en overvægt af mandlige muldyr. Dog tilhører de irske muldyr typisk aldersgruppen 18-24 år (Pickles 2021: 237). På tværs af forskningsfeltet er de fleste forskere imidlertid enige om, at det typiske muldyr er en ung dreng/mand i aldersgruppen 15-34 år (Raza et al. 2020; Esoimeme 2021; Hülsse 2017; Pickles 2021; Dunham 2006; Aston et al. 2009).

Selvom gruppen af yngre muldyr anses for at være den mest udsatte, understreger flere studier, at tendensen med at unge primært agerer muldyr har ændret sig i de seneste år, hvor der i stigende grad ses eksempler på rekruttering af ældre muldyr (Raza et al. 2020; Esoimeme 2021; Galdo et al. 2018). I en amerikansk kontekst finder et studie, at kriminelle oftest rekrutterer ældre, etniske amerikanere. Disse er attraktive at udnytte, idet amerikanske ofre for it-relateret økonomisk kriminalitet er mere tilbøjelige til at overføre penge til konti tilhørende personer med amerikanske

navne. De ældre muldyr bliver i første omgang selv udsat for en forbrydelse og dernæst tvunget til at agere muldyr, hvor bagmændene får dem til at åbne flere erhvervskonti med fiktive virksomhedsnavne samt falske pas, således at muldyrenes identiteter skjules (Galdo et al. 2018).

I forlængelse af ovennævnte viser statistikker fra britiske Cifas, der yder services inden for bekæmpelse af svindel, at der er sket et skift i kriminelles rekruttering af muldyr. Hvor kriminelle traditionelt set har rekrutteret unge og studerende som muldyr, fremhæver Cifas, at der i en britisk sammenhæng har været en stigning på 34% i antallet af 40-60-årige muldyr siden 2017 og frem til 2020. Stigningen kan ifølge Cifas skyldes, at de kriminelle sandsynligvis har en idé om, at ældre muldyr tilfører en højere grad af legitimitet til de ellers ulovlige transaktioner. Derudover afslører data, at kriminelle i stigende grad går efter at rekruttere virksomhedsejere med henblik på at udnytte deres erhvervskonti. Fra 2019 til 2020 var der en stigning på 26% i antallet af erhvervskonti involveret i muldyrsaktivitet. Ifølge Cifas skyldes det ligeledes en opfattelse blandt kriminelle af, at store transaktioner til og fra erhvervskonti fremstår mindre mistænkelige i forhold til private overførsler (Cifas 2021).

Studier anfører tillige, at banker skal være opmærksomme på deres ældre kunder. Eksempelvis nævner Esoimeme (2021) – med henvisning til en undersøgelse af FBI om såkaldt *romance scam* – at enker og fraskilte kvinder udgør en risiko. Som supplement hertil, refererer Esoimeme til Better Business Bureau (BBB), som finder, at 30% af ofrene for kærlighedssvindel i 2018 blev brugt som muldyr (Esoimeme 2021: 206). I en dansk sammenhæng skriver NCIK, at der ses eksempler på kvinder, der via datingapps bliver opsøgt af kriminelle, der udnytter kvindernes tillid til at agere muldyr i bedragerisager (LCIK 2019: 19-20).

Muldyrenes kendetegn i form af deres livssituation, køn og alder er af betydning for måden, hvorpå de rekrutteres til muldyrsaktivitet. På tværs af forskningsfeltet er der enighed omkring, at kriminelle primært rekrutterer muldyr gennem deres sociale netværk og via jobannoncer, hvor muldyrene lokkes til at tro, at de søger et ”almindeligt” job med titler som ’Transaction Manager’ og ’Money Transfer Agent’. Hvor muldyr, der er dårligt stillet økonomisk, typisk rekrutteres gennem jobannoncer, vil fraskilte kvinder sandsynligvis oftest blive involveret i muldyrsaktivitet via

kærlighedssvindler (Leukfeldt & Kleemans 2019; Raza et al. 2020; Esoimeme 2021; Pickles 2021; Hülse 2017; Dunham 2006).

Rekrutteringen kan også være bestemt af, om muldyret er *vidende* eller *uvidende* om sin medvirken til hvidvask. Ifølge Raza et al. (2020) bliver uvidende muldyr typisk involveret i muldyrsaktivitet gennem kærlighedssvindler og online jobannoncer. Et uvidende muldyr får typisk lov til at beholde en andel af de midler, der strømmer gennem vedkommendes konto (Raza et al. 2020: 927). Vidende muldyr er i henhold til studiet kendetegnet ved at vende det blinde øje til den kriminelle handling. Selvom de konfronteres med indikationer på, at der foregår noget ulovligt, fortsætter de med at stille deres konti til rådighed. Disse muldyr ses at åbne flere konti i forskellige banker og bliver i nogle tilfælde advaret om deres involvering i medvirken til hvidvask af medarbejdere i banker. Disse muldyr kan i begyndelsen have været uvidende om muldyrsaktiviteten, men fortsætter aktiviteten, da de motiveres af den økonomiske gevinst eller af en manglende vilje til at erkende deres kriminelle handling (ibid.).

Forskerne kommer i øvrigt med en tredje kategori, som de kalder *medskyldige muldyr*. Disse er i endnu højere grad bevidste om deres medvirken til hvidvask end de vidende muldyr, og indgår typisk i større hvidvasksager. De åbner normalvis flere bankkonti og er sågar bevidste om kriminaliteten, de hvidvaskede midler stammer fra. Medskyldige muldyr ses at annoncere deres ydelse på Darknet, hvor de reklamerer med deres ydelser. Det kan også omfatte anmeldelser eller vurderinger af muldyrets effektivitet og pålidelighed fra kriminelle, som tidligere har brugt muldyret (ibid.). Derudover kan medskyldige muldyr blive anvist til at rejse rundt og åbne konti eller stifte virksomheder i forskellige lande. Muldyrene kan også forsøge at rekruttere andre muldyr. Medskyldige muldyr er motiveret af økonomisk vinding og/eller af deres loyalitet over for bagmændene (ibid.: 928).

3.3. Forebyggelse og bekæmpelse af muldyrsaktivitet

De hollandske forskere Leukfeldt og Kleemans (2019) er af den opfattelse, at muldyrsaktivitet bør håndteres ud fra et situationelt forebyggelsesperspektiv. Det indebærer blandt andet awareness-kampagner, der skal advare potentielle muldyr om ikke at medvirke til hvidvask med henblik på at

gøre det mindre attraktivt at lade sig rekruttere som muldyr (Leukfeldt & Kleemans 2019: 86). I en dansk kontekst har politiet og DKR forsøgt sig med lignende kampagner. Desuden har Politiets Online Patrulje, som er en ny digital patruljeenhed, afholdt online forældremøder for at advare forældre om muldyrfænomenet (Baltsen & Klarlund 2023). Når de forebyggende tiltag i Danmark mest af alt minder om dem, der foreslås af Leukfeldt og Kleemans, er det udtryk for, at synet på muldyr i både en dansk og hollandsk sammenhæng er, at de ikke kender til muldyrfænomenet.

Derudover har Europol i samarbejde med de 26 lande, der deltog i EMMA 7, koordineret awareness-kampagnen '#DontBeAMule'. Den danske udgave af kampagnen lavede Europol i samarbejde med politiet og Finans Danmark (Europol 2021b). At der er bred enighed om, at awareness-kampagner er et effektivt middel til forebyggelse af muldyrsaktivitet, skyldes ifølge Hülse (2017), at muldyr er diskursivt konstrueret som værende uskyldige ofre og ikke reelt kriminelle. Med en sådan opfattelse udelukkes muligheden for at straffe muldyrene hårdt, ifølge Hülse. Hertil påpeger forskeren, at opfattelsen har resulteret i, at vi i Vesten har en tendens til at beskyldte visse østeuropæiske og vestafrikanske lande for at have svage hvidvaskforanstaltninger, der giver kriminelle aktører mulighed for at udnytte vestlige landes uvidende borgere til hvidvask (Hülse 2017: 1029-1030).

Endvidere fremhæver flere studier banker som vigtige aktører i bekæmpelse af hvidvask, idet de er forpligtede til at kende deres kunder og at de herigennem kan opdage aktivitet, der afviger fra den enkelte kundeprofil. Hvis banker ved on-boarding af nye kunder sikrer sig, at kundekendskabsprocedurer (KYC) gennemføres ordentligt, er de i stand til at identificere og monitorere aktiviteter, der ikke harmonerer med en kundes forventede aktiviteter. Ifølge studierne bør banker i særdeleshed være opmærksomme på mistænkelig aktivitet på konti tilhørende sårbare kunder, da disse er lette mål for kriminelle aktører (Esoimeme 2021; Abdul Rani 2022a; Abdul Rani 2022b).

Esoimeme (2021) definerer sårbare kunder som nytilkomne til landet, arbejdsløse, studerende og personer i økonomiske problemer. I tråd hermed nævner Abdul Rani et al. (2022b), at bankers interne oplysninger vedrørende en kundes alder, økonomi, jobsituation, nationalitet og adresse er forhold, banker skal have i betragtning i opdagelsen af muldyrsaktivitet. Studiernes syn på de forhold, der kan gøre et individ sårbart, er konsistent med det, der i den øvrige litteratur såvel som i

en dansk kontekst fremhæves som kendetegn ved muldyr. Dette med undtagelse af adresseforhold, som man ikke umiddelbart kan forestille sig, figurerer som en stærk indikator på muldyraktivitet i de danske banker.

Udover viden om de indikatorer, der relaterer sig til kunden og dennes personlige forhold, fremhæver studier, at hvidvaskmedarbejdere i en bank skal være bekendte med indikatorer, der relaterer sig til transaktioner. Det kræver transaktionsovervågningssystemer, der kan flage afvigende transaktioner. Det er nemlig i samspillet mellem kundekendskabet og viden om indikatorer i forhold til transaktioner, at banker ifølge undersøgelserne opnår størst succes i deres håndtering af muldyrsaktivitet (Esoimeme 2021; Abdul Rani 2022a; Abdul Rani 2022b). Dét er i sammenhæng med Esoimemes pointe om, at bankers fokus på sårbare kunder også skal indebære en vis grad af opmærksomhed rettet mod de lande, sårbare kunder modtager penge fra. Pengene kan nemlig stamme fra lande, der af FATF⁴ er karakteriseret som højrisikolande grundet svage hvidvaskforanstaltninger eller lande, der er lavt rangerede på Transparency Internationals indeks over de mest korrupte lande i verden (Esoimeme 2021: 206-207).

3.4. Delkonklusion

Den eksisterende forskningslitteratur omhandlende pengemuldyr er kendetegnet ved et gennemgående fokus på muldyrsaktivitet som følge af it-relateret økonomisk kriminalitet. Derudover er der i litteraturen bred konsensus om, at de individer, der er mest sårbare i forhold til at lade sig medvirke til hvidvask, er nytilkomne til landet, studerende, jobsøgende og personer i økonomiske problemer. Fælles for disse sårbare individer er, at de er svagt stillede økonomisk, hvilket vidner om, at forskningsfeltet primært har muldyrenes økonomiske motivation for øje. De fleste studier finder, at muldyr oftest er drenge/mænd i aldersgruppen 15-34 år. Selvsamme studier understreger tillige, at der ses eksempler på ældre personer, der agerer muldyr. Muldyr bliver typisk rekrutteret gennem de kriminelles sociale netværk, via jobannoncer og gennem kærlighedssvindel. De fleste undersøgelser skelner mellem *vidende* og *uvidende* muldyr.

⁴ FATE, der står for Financial Action Task Force, er et mellemstatsligt samarbejde oprettet i 1989. FATF har udviklet 40 hvidvaskstandarde, som mere end 200 lande har forpligtet sig til at implementere og overholde (Hvidvasksekretariatet 2023b: 20).

Flere studier finder awareness-kampagner effektive, hvad angår forebyggelse af muldrysaktivitet, hvilket er i sammenhæng med den gennemgående opfattelse af muldrys som værende uvidende og til dels uskyldige. Studier med fokus på forebyggelse i banksektoren finder, at banker ved hjælp af kundekendskabsprocedurer og transaktionsmonitoring har gode forudsætninger for at bekæmpe og forebygge muldrysaktivitet. Studierne peger ligeledes på, at banker bør have fokus på højrisikokunder i form af sårbare personer.

Der er begrænset viden om muldrys-fænomenet i Danmark. Den inddragede litteratur har givet anledning til en undren om politiet og bankers anskuelser og håndtering af danske muldrys. Litteraturens behandling af udfordringer forbundet med muldrysaktivitet samt spørgsmålet om effektiv håndtering af kriminaliteten, er ligeledes aspekter, der ønskes belyst i denne undersøgelse.

4. Videnskabsteori

4.1. Muldyrbegrebet som en social konstruktion

Socialkonstruktivisme er en videnskabsteoretisk retning med en grundlæggende antagelse om, at den viden, vi har om virkeligheden, og som vi opfatter som sand og objektiv, er en virkelighedsopfattelse, vi har konstrueret gennem interaktion med andre (Pedersen 2012: 188). I en undersøgelse af politiet og pengeinstitutters anskuelser af muldyrbegrebet arbejder jeg ud fra en antagelse om, at begrebet er socialt konstrueret. En socialkonstruktivistisk forståelsesramme indebærer ligeledes, at jeg som forsker, ikke bør tage eksisterende viden om muldyr for givet, men derimod bestræbe mig på kritisk at antaste den ”vedtagne sandhed” om muldyr i samfundet, og at opstille nye forståelser, der giver mulighed for alternative handlemuligheder (ibid.). Hvis den ”vedtagne sandhed” i denne sammenhæng er, at de fleste muldyr er unge, sårbare individer, der ikke kender til konsekvenserne, er det undersøgelsens opgave ikke at tage ”sandheden” for givet. Derimod skal undersøgelsen komme med nye forståelser af muldyrbegrebet, der kan give anledning til alternative måder at håndtere muldyrsaktivitet på.

Muligheden for at komme med nye forståelser af muldyrfænomenet afspejler sig i socialkonstruktivismens ontologiske standpunkt om, at der ikke findes én sandhed om et givent fænomen, men derimod en række konstruerede sandheder, der giver mening ud fra bestemte perspektiver, værdigrundlag samt sociale og historiske kontekster (ibid.: 190). I forhold til politiet og pengeinstitutter vil det sige, at aktørernes opfattelse af, hvad der er sandhed, afhænger af det perspektiv, de betragter problemstillingen ud fra. Aktørernes perspektiv må formodes at være påvirket af deres erfaringer med muldyr, herunder de sager, som de har arbejdet med. I tråd hermed, er epistemologien i socialkonstruktivismen, at påvirkningen fra herskende diskurser gør, at vi altid ser på sociale fænomener ud fra et bestemt perspektiv. Derfor er både jeg som forsker og pengeinstitutterne i mere eller mindre grad påvirket af den diskurs, der deles af de fleste i samfundet, som kan siges at være den, der findes hos politiet. Det udelukker imidlertid ikke, at der kan være en gensidig påvirkning, hvor banker også påvirker politiet. Dog må antagelsen at være, at politimyndigheden i kraft af dens mandat, større kapacitet og ikke mindst større overblik over hvidvask og muldyrsaktivitet, i sidste ende har ”magten” til at definere, hvorledes muldyrbegrebet skal forstås.

Forskningens opgave i en socialkonstruktivistisk sammenhæng er således at undersøge, hvilke interesser, argumenter og antagelser om det "sande", der ligger bag den herskende og de divergerende positioner (ibid.). Udover afdækningen af, hvordan muldyrbegrebet er konstrueret, indebærer det ligeledes analyser af de magtforhold, der har haft betydning for fastholdelsen af "sandheden" om muldyr, herunder hvordan "sandheden" er institutionaliseret i samfundet (ibid.: 189). Politiet har - i kraft af dets position i samfundet - en vis magt til at definere, hvordan medvirken til hvidvask skal fortolkes og håndhæves. Medvirken til hvidvask fortolkes på forskellige måder, hvor muldyrsaktivitet er én fortolkning. Denne definition institutionaliseres således i samfundet gennem eksempelvis forebyggende indsatser. Måder at forebygge og bekæmpe muldyrsaktivitet på går hånd i hånd med de måder, muldyrbegrebet er konstrueret på, da socialkonstruktivismen fremhæver, at den virkelighed, der skabes, reproduceres af mennesker ved at de handler på baggrund af deres fortolkninger og viden om "virkeligheden" (ibid.: 190). Ved at skabe muldyrbegrebet som en ny kategori inden for hvidvask, har sproget således været en aktiv medskabende af vores virkelighedsforståelse.

5. Anvendte metoder

Følgende afsnit har til formål at gennemgå det metodiske grundlag for specialeafhandlingen, herunder baggrunden for valget af de anvendte metoder. I gennemgangen vil også samspillet mellem metoderne og den socialkonstruktivistiske tilgang blive berørt.

5.1. Kvalitative metoder

Med kvalitative forskningsmetoder søger man at få dybdegående indsigt i, hvordan bestemte fænomener gøres, siges, opleves, fremtræder eller udvikles. I den forbindelse er hovedinteressen ofte at *forstå* og *fortolke* bestemte aktiviteter og den betydning, aktiviteterne tillægges af bestemte personer (Kristensen & Hussain 2016: 16). De kvalitative metoder anvendes i nærværende undersøgelse, idet jeg er interesseret i netop af forstå og fortolke muldyrfænomenet, herunder den betydning, aktører i form af politiet og pengeinstitutter tillægger muldyrsaktivitet.

5.1.1. Dokumentanalyse

Dokumentanalyse er en tilgang inden for kvalitative metoder, der handler om at analysere fænomener eller udviklingstendenser i allerede eksisterende materiale (Møller 2018: 201). Indenfor dokumentanalyse kan man skelne mellem *primære*, *sekundære* og *tertiære* dokumenter. Hvor sekundære og terciære dokumenter er tilgængelige for alle, er primære dokumenter produceret med henblik på cirkulation i et afgrænset og lukket forum (Lynggaard 2015: 154-155). Dokumentet, der i dette projekt vil være genstand for analyse, er politiets muldyranalyse fra 2019 af NCIK. Muldyranalysen er netop et primært dokument, da analysen ikke er offentlig tilgængelig, men derimod til tjenestebrug. Dokumentet cirkulerer dermed kun blandt ansatte i dansk politi. Ifølge lektor Kennet Lynggaard er primære dokumenter hensigtsmæssige at søge adgang til, hvis man som forsker er interesseret i at kortlægge og analysere noget, der ikke er tilgængeligt for enhver (ibid.: 155). Muldyranalysen er et eksempel herpå, da den afspejler politiets ellers skjulte opfattelse af et kriminalitetsområde, som i denne sammenhæng er muldyrsaktivitet. Rapporten vil blive uddybet yderligere i empiriafsnittet og i analysen.

5.1.2. Forskningsinterview

Forskningsinterviews er en metode til dataindsamling, hvor man kan få adgang til menneskers oplevelser af fænomener i deres livsverden, som er den verden, de kender og møder i hverdagslivet. Som socialkonstruktivist er målet med interviewforskning at afdække, hvordan et fænomen, som i denne sammenhæng er muldyrfænomenet, *italesættes* og dermed *gøres* af mennesker, når de trækker på tilgængelige diskursive ressourcer. I dette projekt er der valgt en semistruktureret interviewform, der er kendetegnet ved at forløbe som en interaktion mellem interviewerens spørgsmål, hvoraf nogle er planlagt og nedfældet i en interviewguide, og interviewpersonens svar (ibid.: 36). Før udførslen af et interview, bør man gøre det klart, *hvad* man ønsker at vide noget om, før man beslutter sig for, *hvordan* man opnår den ønskede viden. *Hvad*-spørgsmålet kan tematiseres ved at læse andre studier om samme emne samt orientere sig i medier og andetsteds om, hvordan man almindeligvis italesætter fænomenet, der ønskes undersøgt (ibid.: 37).

5.1.3. Induktiv forskningsstrategi

Indenfor forskningsstrategier går en afgørende distinktion mellem induktivt og deduktivt tilrettede studier. Med en deduktiv tilgang tager man udgangspunkt i en eksisterende teori, for derefter at opstille og afprøve hypoteser på sit empiriske materiale. I induktive studier har man en mere åben tilgang til sine data og bygger sine forestillinger om mønstre og sammenhænge ud fra, hvad man finder empirisk (Andersen et al. 2012: 73). I dette speciale arbejdes der induktivt, idet mønstre og sammenhænge hovedsageligt er identificeret ud fra empirien. Det vil sige, at empirien er i forgrunden, mens potentielt forstyrrende elementer i form af teorier nedtones. De anvendte teorier er i stedet udvalgt efter dataindsamlingen og ud fra deres relevans for datakilderne. Af den grund har kriterierne for indsamlingen ikke haft sit afsæt i teorier, men er formet af blandt andet forudgående gennemgang af eksisterende litteratur. Desuden skal det bemærkes, at dele af indsamlingen og behandlingen af data afviger fra den induktive tilgang, hvilket vil uddybes i afsnittet 'Kodning af interview'.

5.2. Afgrænsning

Nærværende specialeafhandling er afgrænset til at have fokus på politiet og pengeinstitutters anskuelser og håndtering af muldyrsaktivitet. Valget skyldes aktørernes vigtige rolle i den danske hvidvaskindsats. Politiet og pengeinstitutter kan siges at have de bedste forudsætninger for opdagelse, efterforskning og retsforfølgelse af muldyrsaktivitet, hvorfor deres anskuelser må antages at have størst betydning for bekæmpelsen og forebyggelsen af kriminaliteten. I den overordnede indsats mod hvidvask er de øvrige underretningspligtige naturligvis også vigtige, men i og med at muldyrsaktivitet i sin kerne handler om at flytte penge fra en bankkonto til en anden, har banker lettest ved at opdage denne form for hvidvask. Som dele af den eksisterende forskningslitteratur har fokus på, kunne afhandlingen alternativt have inddraget valutavekslingsvirksomheder i stedet for banker, da valutavekslere – i kraft af deres forretningsmodel – også kan udnyttes af muldyr og bagmænd i at hvidvaske ved at overføre illegale midler til udlandet.

5.3. Empiri

Som led i at gøre analysens resultater gennemsigtige, vil specialets empiri i dette afsnit blive præsenteret. Empirien består af forskellige kilder, der hver især bidrager til en forståelse af, hvordan politiet og banker anskuer og håndterer muldyrsaktivitet. Baggrunden for inddragelsen af flere kilder skyldes det forhold, at der ikke tidligere er forsket i muldyrfænomenet i en dansk sammenhæng, hvorfor denne undersøgelse kan betegnes som et eksplorativt studie. Præsentationen af empirien vil være overordnet, mens indholdet vil udfoldes mere dybdegående i analysen. Empirien desuden inddelt i primære og sekundære datakilder, hvor førstnævnte refererer til data, jeg selv har indsamlet, mens sidstnævnte omfatter data, der er indsamlet af andre.

5.3.1. Primære data

5.3.1.1. Datakilde 1: Politiets analyse af muldyr

Politiets nationale center for it-relateret økonomisk kriminalitet (NCIK), der hører under NSK, udarbejdede i 2019 analysen *Unge muldyr – profilering af 12-25-årige muldyr i Danmark*. NCIK har den nationale opgave med forebyggende indsats og for anmeldelse, visitation og indledende

efterforskning af it-relateret økonomisk kriminalitet (Politi u.d.). Muldyranalysen blev bestilt internt i NCiK hos forebyggelses- og analysesektionen med henblik på at opnå viden om, hvad der kendetegner pengemuldyr. Analysen er som udgangspunkt til tjenestebrug og derfor ikke offentlig tilgængelig. Efter anmodning fik jeg tilladelse til at bruge og henvise til langt størstedelen af rapporten på i alt 46 sider. Kun enkelte afsnit skal fortsat holdes internt og vil derfor ikke blive berørt i specialet. Eftersom dele af den er fortrolige, vil rapporten ikke vedhæftes som bilag. At muldyranalysen ikke er offentlig tilgængelig, understøtter erkendelsen af den begrænsede mængde af litteratur på muldyrområdet i en dansk sammenhæng.

Analysen er inddraget som datakilde for at opnå viden om, hvordan politiet anskuer samt håndterer muldyrsaktivitet. I den forbindelse er det af særlig interesse at få indblik i, hvad der ifølge NCiK kendetegner pengemuldyr, og hvordan kriminaliteten kan forebygges.

Formålet med NCiK's analyse er at afdække, hvordan unge danskere i alderen 12-25 år rekrutteres til at agere muldyr, og at identificere forskellige typer af muldyr blandt målgruppen (LCiK 2019: 7). Til dette formål anvender NCiK en kvalitativ tilgang i form af interviews med blandt andet politi og kommuner (ibid.: 15). I analysen finder NCiK, at der hos danske muldyr kan skelnes mellem tre forskellige profiler baseret på deres motivation; det hjælpsomme muldyr, det sårbare muldyr og det fristede muldyr (ibid.: 3). På baggrund af profileringen, inddeler NCiK eventuelle forebyggelsesmuligheder i følgende fire kategorier: 1) kommunikation, 2) tekniske løsninger, 3) når skaden er sket og 4) viden og dataindsamling (ibid.: 36).

5.3.1.2. Datakilde 2: Interview med efterforskere i Københavns Vestegns Politi

Specialets datagrundlag består ligeledes af et semistruktureret interview med to efterforskere fra Københavns Vestegns Politi. Interviewet har – ligesom muldyranalysen – til formål at udlede, hvordan politiet anskuer og håndterer muldyrsaktivitet. På den måde supplerer de to datakilder hinanden og bidrager med et mere nuanceret billede af politiets konstruktion af muldyrfænomenet. Samtidig kan samspillet mellem kilderne belyse ligheder og eventuelle forskelle i anskuelserne, herunder hvad det er udtryk for og hvilken betydning det kan have for den nationale indsats mod muldyrsaktivitet. Som NCiK fremhæver i deres analyse, er muldyrbegrebet bredt, hvorfor det ikke bør

tages for givet, at der i alle dele af politiet er et ensartet syn på muldyr. At der ikke er praksis for politiets registrering af muldyrsager (LCIK 2019: 5), kan ligeledes bidrage til et fragmenteret syn på fænomenet.

Baggrunden for valget om at inddrage perspektiver i en politikreds er i øvrigt i tråd med det konstruktivistiske ideal om at antaste den "vedtagne" sandhed om muldyrsaktivitet. En sandhed er som nævnt tidligere, at muldyrsaktivitet set ses som følge af it-relateret økonomisk kriminalitet. Her kan politikredsen have en anderledes anskuelse af muldyrfænomenet sammenlignet med NCIK. Hvor NCIK i deres daglige arbejde udelukkende beskæftiger sig med it-kriminalitet og derved kan være 'biased' heraf, kan ansatte i en afdeling for økonomisk kriminalitet i en politikreds muligvis have et bredere syn på muldyrsaktivitet.

At NCIK's anskuelse sandsynligvis er påvirket af deres fokusområde, afspejler socialkonstruktivismens antagelse om, at konstruktionen af sandheder om verden skal ses i lyset af bestemte perspektiver og sociale kontekster, der netop kan være formet af NCIK's erfaringer samt daglige arbejde med it-relateret økonomisk kriminalitet. Risikoen for 'bias' stemmer i øvrigt overens med et af lektor Kim Møllers kritikpunkter ved brugen af dokumenter som dataindsamlingsmetode, som går på, at dokumenter sjældent er ubesmittet af normative interesser. Det skyldes ifølge Møller, at den viden, vi udleder af dokumenter, altid vil være en del af en bestemt social kontekst og samtidig. Dette validitetsproblem går igen i alle typer data, men i særdeleshed i de tilfælde, hvor dokumenter er benyttet i fraværet af andre kilder (Møller 2018: 228), hvilket understøtter vigtigheden i at supplere muldyranalysen med et interview.

Præsentation af interviewpersoner

Interviewperson 1: Pia Roldsgaard, politiassistent i afdelingen for økonomisk kriminalitet ved Københavns Vestegns Politi. Roldsgaard har været ansat i kredsen siden 2021 og startede hos politiet i 2004. Hun har tidligere siddet med både bandekriminalitet og økonomisk kriminalitet ved Københavns Politi (Bilag 2: 1).

Interviewperson 2: Dennis Lambrecht-Hauman, politiassistent i afdelingen for økonomisk kriminalitet ved Københavns Vestegns Politi. Han har været ansat i kredsen siden september og har tidligere arbejdet i SØIK (Bilag 2: 1).

Forarbejde

Forud for udførelsen af interviewet, var forarbejdet i form af litteraturgennemgangen og indledende orienteringer i diskurser på muldyrområdet, der kan findes i politiets offentlige udtalelser og i medierne, med til at fokusere undersøgelsen. Forarbejdet gjorde det ligeledes klart, hvilken viden, jeg konkret ville opnå gennem interviewet, hvilket med andre ord afspejler det tidligere nævnte *hvad*-spørgsmål. Orienteringen i, hvad der i dag er den herskende måde at italesætte muldyrfænomenet på, er relevant, når formålet med undersøgelsen er at forholde sig kritisk til "selvfølgelig" viden, som den gængse opfattelse af muldyr kan siges at være. Når en bestemt sandhed om, hvad der kendetegner muldyr deles af de fleste i samfundet, bliver det en herskende diskurs, som der kan tages udgangspunkt i uden særlige argumenter (Pedersen 2012: 189). Selvsamme forarbejde var i øvrigt også med til at fokusere og skærpe mit blik i læsningen af NCIK's muldyranalyse.

Efter at have klarlagt *hvad*-spørgsmålet, var jeg i stand til at udarbejde en interviewguide med spørgsmål, der skulle indfange interviewpersonernes konstruktion af muldyrfænomenet. Selvom spørgsmålene blev opstillet i en bestemt rækkefølge, måtte jeg under interviewet afvige fra interviewguiden, da jeg forfulgte de fortællinger, respondenterne var mest optaget af.

Kodning af interview

For at overskueliggøre interviewet, blev det kodet i overensstemmelse med de tre tematikker i interviewguiden, jf. bilag 1. Da der kun er tale om et enkelt interview, fandt jeg det ikke nødvendigt at gøre for meget ud af kodningen. Jeg valgte blot at markere de mest relevante passager med forskellige farver, afhængigt af, hvilket af temaerne, det markerede tekststykke omhandler. Koder kan være datadrevne eller begrebsdrevne. Førstnævnte opstår induktivt af materialet, hvor forskeren tilgår sit materiale uden på forhånd at have fastlagt koder, mens begrebsdrevne koder er lagt fast på forhånd, enten ud fra teori, eksisterende litteratur eller bestemte hypoteser (ibid.: 47). I dette

tilfælde har koderne været begrebsdrevne, idet kodningen er foregået ud fra temaer inspireret af den eksisterende litteratur og af den socialkonstruktivistiske tilgang til viden. Det står i kontrast til den induktive forskningsstrategi, hvor den datadrevne kodning kan siges at være mest oplagt. Dog harmonerer det med førende eksperters understregning af, at de fleste forskningsprojekter både indeholder induktive og deduktive elementer (Andersen et al. 2012: 73).

5.3.1.3. Datakilde 3: Hvidvaskunderretninger fra pengeinstitutter

Den tredje datakilde er bankers hvidvaskunderretninger til Hvidvasksekretariatet. Underretningerne er tænkt som den primære kilde til at afdække forståelsen af muldyrsaktivitet blandt banker, der – ligesom politiet – udgør en vigtig rolle i bekæmpelse og forebyggelse af muldyrsaktivitet og generelt hvidvask. Det understøttes af Hvidvasksekretariatets pointe om, at underretningerne er vigtige for hvidvaskbekæmpelsen og for forståelsen af hvidvask. Hertil er det vigtigt at nævne, at underretningerne alene er udtryk for bankernes opfattelse af en mistænkelig aktivitet. Det er med andre ord en oplysning om mulig kriminalitet og skal ikke forveksles med en politianmeldelse (Hvidvasksekretariatet 2023a: 17).

Underretningerne kan sige noget om, hvordan banker konstruerer muldyrfænomenet, hvilket ikke nødvendigvis afspejler hverken virkeligheden eller en universel sandhed om fænomenet. I stedet er det udtryk for den enkelte banks egen sandhed. I en socialkonstruktivistisk sammenhæng findes der nemlig ikke én sandhed, men derimod afhænger ens opfattelse af sandheden af det perspektiv, man betragter en problemstilling ud fra. Sandheden er med andre ord *perspektivistisk*. Underretningerne er således udtryk for bankers betragtning af muldyrsaktivitet ud fra et bankperspektiv, hvor der primært er fokus på transaktioner, og hvor der muligvis er begrænset, dybdegående viden om personen bag transaktionerne. Med andre ord har banker – sammenlignet med politiet – andre forudsætninger for at opdage, bekæmpe og forebygge muldyrsaktivitet. Netop disse forskelle i perspektiver og forudsætninger spillede en rolle i motivationen for at undersøge, hvordan banker opfatter muldyrsaktivitet. I den forbindelse findes det også interessant at belyse det forhold, at banker i modsætning til politiet kan have visse interesser i at begrænse muldyrsaktivitet. Et andet interessant aspekt er spørgsmålet om, hvorledes banker opfatter deres ansvar og hvordan de handler på det, hvilket også vil blive behandlet i analysen.

I modsætning til politiets muldryanalyse, der tilvejebringer viden om de muldry, der er blevet opdaget, kan bankunderretninger bidrage med indsigt i potentielle muldry, der er at finde i Hvidvasksekretariatets database, som politiet ikke nødvendigvis kender til. Disse indgår således ikke i politiets forståelse af kriminalitetsbilledet.

Rammer for dataudtrækket

Med hjælp fra en dataanalytiker i Hvidvasksekretariatet, fik vi udtaget en stikprøve på 100 underretninger sendt fra banker til sekretariatet i 2022. Stikprøven er trukket fra Hvidvasksekretariatets database. Underretningerne er fremsøgt med søgeordene: "*muldry*", "*mulddyr*", "*mule*" og "*sin konto til rådighed*". Udover at søge efter de specifikke ord, blev søgemaskinen tilpasset til også at inkludere resultater, der indeholder andre ord med den samme streng af tegn med det formål at få et bredere udvalg af relevante resultater. Det vil sige, at mistankegrundlag indeholdende ordet "muldryaktivitet" også er inkluderet. I den indledende orientering i, hvordan muldryfænomenet italesættes i Danmark, lå det klart, at sætningen "stille sin konto til rådighed" er en gængs måde at beskrive muldryaktiviteten på, hvorfor den streng også er fremsøgt. Ved at bruge søgeordet "mulddyr" inddrages også mistankegrundlag, hvor banker har stavet ordet forkert.

Mistankegrundlaget er det felt i GoAML, hvor banken – mere eller mindre detaljeret – beskriver sin mistanke. GoAML er det system, der kan underrettes igennem, og hvorigennem Hvidvasksekretariatet udsender informationer og meddelelser til de underretningspligtige (ibid.: 20). Mistankegrundlagene er relevante, fordi det netop er ud fra måden, hvorpå bankerne beskriver deres mistanke, vi kan udlede, hvorledes banker anskuer og håndterer muldryfænomenet.

Desuden består datasættet udelukkende af underretninger med lange mistankegrundlag (i form af ord). Dette valg skyldes en forestilling om, at længere mistankegrundlag er lig med bedre forudsætninger for at udlede, hvordan muldryaktivitet anskues. De lange mistankegrundlag er fremsøgt ved at vi først udregnede gennemsnitslængden på et mistankegrundlag i samtlige underretninger i Hvidvasksekretariatets database. Dernæst bad vi søgemaskinen om kun at inkludere mistankegrundlag, der er længere end gennemsnittet. Fravalget af korte underretninger har den konsekvens, at vi kun

får indblik i anskuelsen hos de banker, der har for vane at beskrive deres mistanke detaljeret og med relativt mange ord. Omvendt er banker, der ikke går i dybden med deres underretninger, ikke repræsenteret i datasættet. Det kan være banker med få ressourcer eller utilstrækkelig viden om hvidvask og muldyrsaktivitet.

Derudover er stikprøven tilfældigt udvalgt i den forstand, at vi ikke har haft et krav om, at flest mulige banker skal repræsenteres. Det har betydet, at de fleste underretninger kommer fra de banker, der underretter mest, hvilket kan skyldes forskelle i bankernes markedsandele. Med en tilfældig stikprøve er det således uundgåeligt, at der i datasættet er en overvægt af de større banker. Med andre ord er analysen af, hvordan banker konstruerer muldyrbegrebet, mest præget af underretningerne fra de større banker og i mindre grad af de banker, der er repræsenteret med enten få eller ingen underretninger i datasættet. Datasættet er ikke vedhæftet som bilag til afhandlingen, da det indeholder personfølsomme oplysninger. Da Hvidvasksekretariatet ikke tillader citeringer af indholdet i mistankegrundlagene, vil analysen bestå af beskrivelser af overordnede mønstre i mistankegrundlagene.

Udover mistankegrundlagene, der danner rammen for den kvalitative analyse af bankers anskuelse af muldyrsaktivitet, er følgende udregnet om muldyrene i bankernes underretninger:

- Gennemsnitsalderen på alle "muldyr"
 - For at få det mest retvisende billede, er gennemsnitsalderen alene beregnet ud fra de underretninger, hvor kun én person er tilknyttet underretningen. En underretning kan nemlig også indeholde personer eller virksomheder, som ikke mistænkes for muldyrsaktivitet.
- Kønsfordelingen blandt alle "muldyr"
 - Samme tilgang som ovenstående, hvor kun underretninger med én person tilknyttet, er medtaget.
- Antallet af muldyr-underretninger videregivet til en politikreds
- Samlet beløbssum på transaktioner på tværs af alle muldyr-underretninger
 - Summen af alle transaktioner skal tages med forbehold for 1) at banken vedhæfter ikke-relevante transaktioner med, 2) at underretningen reelt set ikke handler om

muldyrsaktivitet og 3) al den muldyrsaktivitet, der også foregår, men som ikke findes i Hvidvasksekretariatets data.

Det skal bemærkes, at ovenstående ikke er udregnet ud fra stikprøven på 100 underretninger, men af hele populationen i 2022. Det vil sige alle muldyr-underretninger i Hvidvasksekretariatets database i 2022. Hvor mistankegrundlagene afspejler bankers forståelse af muldyrsaktivitet, bidrager den deskriptive statistik med et kvantitativt og mere objektivt billede af bankernes muldyrsager, hvad angår gennemsnitsalder, kønsfordeling og beløbsmæssigt omfang. Fuldkommen objektivt er det imidlertid ikke, da forforståelser kan have indflydelse på de konkrete sager, som banker vælger at underrette om.

Kodning af mistankegrundlagene

Mistankegrundlagene er kodet med datadrevne koder, der er opstået induktivt af selve materialet. Det vil sige, at jeg undervejs i læsningen af mistankegrundlagene udarbejde en række koder, som de enkelte mistankegrundlag kunne fald ind under afhængigt af deres indhold. Som processen skred frem, blev der tilføjet flere og flere koder indtil jeg nåede et ”mæthedspunkt”, hvor empirien ikke længere kunne bidrage med nye koder. Kodningen er med andre ord foregået ved, at dataene er tilgået uden at jeg på forhånd havde lagt mig fast på koderne, hvilket står i kontrast til kodningen af det semistrukturerede interview.

5.3.2. Sekundære data

5.3.2.1. Datakilde 4: Nordeas podcast, PengePulsen

Den fjerde datakilde er episoden ’Sådan undgår vi, at unge udnyttes til økonomisk kriminalitet’ i Nordeas podcast, PengePulsen. I episoden taler to eksperter om tendenser inden for muldyrsaktivitet blandt unge, og hvordan det kan forebygges. Eksperterne er Dennis Schytt Haahr, som er Nordeas ekspert i svindelforebyggelse, og Kresten Munksgaard, leder af forebyggelses- og analysesektionen i NCIK. Det er i øvrigt samme afdeling, der har udarbejdet muldyranalysen. Podcast-afsnittet er inddraget som supplement til bankunderretningerne i belysningen af, hvordan banker anskuer og håndterer muldyrsaktivitet. Af den grund har fokus særligt været på Haahrs udtalelser,

da hans opfattelse må være præget af hans arbejde i Nordea. Desuden nævner Munksgaard meget af det, der i forvejen fremgår af muldyranalysen. Som supplement til podcast-afsnittet, kontaktede jeg i øvrigt Haahr for at stille ham uddybende spørgsmål til brug i analysen. Spørgsmålene og Haahrs svar fremgår af bilag 3.

6. Teoretiske perspektiver

I følgende afsnit vil det blive skitseret, hvordan feltet *white-collar crime* og dets forskellige positioner kan forklare baggrunden for, at individer begår økonomisk kriminalitet. Selvom hvidvask ikke er genstand for særlig opmærksomhed i feltets grundlæggende teorier, findes de mekanismer, der kan forklare økonomisk kriminalitet, også relevante i forhold til at forklare hvidvask og medvirken her-til. Det er plausibelt set i lyset af, at hvidvask hører under økonomisk kriminalitet.

I gennemgangen af teorier vil der være særligt fokus på Derek Cornish og Ronald Clarkes teori om *rational choice*. Teorien er nemlig det primære omdrejningspunkt i analysen af, hvordan politiet anskuer muldrysaktivitet som en konstrueret kategori inden for medvirken til hvidvask.

6.1. White-collar crime-feltet

Indenfor *white-collar crime* betragtes kriminologen Edwin Sutherland som grundlæggeren og faderen af forskningsfeltet, da hans perspektiver på økonomisk kriminalitet har haft stor indflydelse på udviklingen af feltet (Cullen et al. 2017: 320). I bogen '*White Collar Crime: The Uncut Version*' fra 1984 definerer Sutherland *white-collar crime* som kriminalitet begået af personer i høje samfundslag, mens de er beskæftiget i respektive erhverv. Med det udfordrer Sutherland den gængse idé om, at kriminalitet finder sted i de lavere samfundsklasser. Selvom Sutherland erkender, at definitionen ikke kan forklare alle tilfælde af økonomisk kriminalitet, bruger han definitionen såvel som teorien til at henlede opmærksomheden på kriminaliteten, der på daværende tidspunkt blev negligeret sammenlignet med de mere "traditionelle" kriminalitetsområder. Dette har ifølge Sutherland den konsekvens, at økonomisk kriminalitet udelades i kriminalstatistikker, hvilket skaber et 'biased' syn på kriminalitet generelt (Sutherland 1984: 7).

Når Sutherland ikke køber præmissen om, at kriminalitet er et resultat af et individs klassemæssige tilhørsforhold, skyldes det ifølge teoretikeren, at *white collar*-kriminelle – ulig andre kriminelle – ikke begår kriminalitet som en reaktion på *strains* i form af eksempelvis fattigdom (Sutherland 2017: 340). I stedet er Sutherland af den overbevisning, at forklaringen på økonomisk kriminalitet skal findes i teorien om *differential association* (social læringsteori). Sutherland er ligeledes

ophavsmanden til læringsteorien, der med sine ni propositioner sigter efter at forklare det forhold, at kriminalitet tillæres gennem social interaktion. Det vil sige, at økonomisk kriminalitet – ligesom anden systematisk kriminalitet – tillæres i de miljøer, hvor det finder sted. Det sker i den direkte eller indirekte interaktion med individer, der i forvejen begår økonomisk kriminalitet (Sutherland 2017: 340; Sutherland 1949: 245).

Et andet standpunkt, der kan forklare årsager til økonomisk kriminalitet, er, at kriminaliteten kan være en måde at løse sine økonomiske problemer på. Kriminologen Donald Cressey var en af de første fortalere herfor. I 1953 argumenterede han for, at underslæb er en reaktion på bekymringer over eksempelvis spillegæld eller store familieudgifter. Hertil bemærker kriminologen, at underslæb kun er en løsning på økonomiske vanskeligheder, når en person er i en position af tillid og dermed bliver betroet nogle penge, og når vedkommende er i stand til at retfærdiggøre sin skyldfølelse (Cullen et al. 2017: 327). Retfærdiggørelse af en sådan følelse afspejles i en anden teori, der kan forklare *white-collar crime*; Gresham Sykes og David Matzas teori om *neutraliseringsteknikker*, der netop omhandler måder at retfærdiggøre sine lovovertrædelser på. Blandt visse lærde i forskningsfeltet bruges teknikkerne som forklaring på, hvordan kriminelle retfærdiggør kognitiv dissonans. Med andre ord neutraliseres det forhold, at man som én, der ser sig selv som et godt menneske, gør noget forkert (ibid.: 329).

Sociologen Michael L. Benson er ligeledes optaget af kriminelles forsøg på at neutralisere deres handlinger, hvilket han i 1985 undersøgte gennem interviews med 30 personer dømt for økonomisk kriminalitet. Undersøgelsen finder, at individer, der begår økonomisk kriminalitet, ikke anser dem selv for at være kriminelle (Benson 1985: 590), hvorfor de retfærdiggør deres kriminalitet ved eksempelvis at påstå, at ingen skade er sket. Neutraliseringen er således et middel til at opretholde et selvbillede som ikke-kriminel (ibid.: 587-588). Bensons perspektiv om neutralisering vurderes at være mest relevant i en undersøgelse, hvor også muldyr interviewes.

I tråd med Cresseys syn på tillid, anfører kriminologen David Friedrichs i bogen *Trusted Criminals* fra 2009, at vores økonomiske system ikke kan fungere uden en vilje til at stole på hinanden. I modsætning til tidligere, hvor man stolede på en lille kreds af mennesker, som typisk var familien, sætter vi i dag vores lid til mindre intime relationer i form af eksempelvis institutioner og eksperter.

Denne upersonlige tillid kan ifølge Friedrichs skabe muligheder for kriminalitet, hvor korrupsion og bedrageri nævnes som eksempler (Friedrichs 2009: 9). Derudover henviser Friedrichs til den amerikanske forfatter Stephen Covey (2006) og Cressey (1980), der begge er af den overbevisning, at hvis vi begrænser tilliden i forretningsmæssige relationer i forsøget på at reducere mulighederne for økonomisk kriminalitet, ender vi også med at bringe legitime forretningsforhold og transaktioner i fare (ibid.: 9-10).

6.2. Rational Choice theory

Derek Cornish og Ronald Clarkes teori om *rational choice* er et andet perspektiv, der ofte anvendes i relation til *white-collar crime*. I teorien anses kriminelle for at være rationelle individer, der foretager en afvejning af forventede fordele og ulemper, før de begår kriminalitet. Udgangspunktet er, at den kriminelle søger at drage fordel af sin afvigende adfærd. Dette på trods af, at beslutningsprocessen for, om et individ begår kriminalitet eller ej, ifølge teoretikerne ikke altid er fuldstændig rationel eller overvejet, grundet begrænsninger i tid, evner og information (Cornish & Clarke 2014: 1). Teorien trækker i høj grad på filosofen Cesare Beccarias klassiske teori, der anser det rationelle menneske som værende optaget af at maksimere nydelse og minimere smerte (Beccaria 2017: 26).

I modsætning til de førnævnte teorier, der kan have en tendens til at betragte white-collar kriminelle som en homogen gruppe, understreger Cornish og Clarke vigtigheden af et kriminalitetsspecifikt fokus, da de faktorer, der indgår i overvejelserne om at begå kriminalitet, varierer afhængigt af kriminalitetsformen (Cornish & Clarke 2014: 2). I tråd hermed, skelner teoretikerne mellem *involvement i kriminalitet* og *kriminelle begivenheder*. Førstnævnte afspejler den indledende fase, hvor individet beslutter, om det skal begå kriminalitet for at tilfredsstille et eller flere behov. Denne beslutning er ifølge Cornish og Clarke influeret af individets tidligere læring og erfaringer, som er yderligere påvirket af en række baggrundsfaktorer i form af individuelle træk, opvækst, køn og klasse. Med disse faktorer trækker *rational choice*-teorien på eksisterende teorier, der søger at forklare kriminalitet ud fra et individs personlige baggrund. Imidlertid bemærker teoretikerne, at faktorerne ikke er direkte kriminogene, men i stedet at de udsætter individer for visse problemer, der påvirker den enkeltes afvejning af fordele og ulemper (ibid.: 167).

I den næste fase, *kriminelle begivenheder* skal individet, når det har besluttet sig for at begå kriminalitet, beslutte sig for at begå en bestemt lovovertrædelse. Denne beslutning er påvirket af den enkeltes umiddelbare situation. Individet kan have et desperat behov for penge eller omgås personer, der foreslår at begå en bestemt form for kriminalitet. Individet vælger dernæst et mål for lovovertrædelsen baseret på en afvejning af fordele og ulemper (Cornish & Clarke 2017: 373; Cornish & Clarke 1985: 169-170). Cornish og Clarke peger også på omstændigheder, der kan få kriminelle til enten at fortsætte eller stoppe med at begå kriminalitet. *Fortsættelse* kan skyldes henholdsvis øget professionalisme, ændringer i livsstil eller ændringer i netværk. Omvendt er det teoretikernes overbevisning, at individer afstår fra kriminalitet, grundet blandt andet nye, "sunde" relationer eller situationelle forhold, der gør det mindre attraktivt at begå kriminalitet (Cornish & Clarke 1985: 170-173).

Cornish og Clarkes skelnen mellem de forskellige faser i kriminalitet er desuden en kritik af de mange kriminologiske teorier, der ifølge teoretikerne er så optaget af sociale og psykologiske forklaringer på kriminel adfærd, at de ser bort fra de situationelle faktorer, der også har betydning for, at en forbrydelse finder sted (Cornish & Clarke 1985: 164). Dette såvel som det kriminalitetsspecifikke fokus harmonerer med den *situationelle forebyggelsestilgang*, som Clarke også har været med til at udvikle og ladet sig inspirere af i arbejdet med *rational choice*-tilgangen (Cornish & Clarke 1987: 934).

6.2.1. Situationel kriminalitetsforebyggelse

Situationel kriminalitetsprævention handler i grove træk om at forebygge kriminalitet ved at reducere mulighederne for at begå kriminalitet, øge risikoen for opdagelse samt minimere udbyttet af kriminelle handlinger (Clarke 2017: 664-665). Med en situationel tilgang er man ligeledes optaget af at reducere faktorer, der kan provokere og presse individer til at begå kriminalitet, og at fjerne undskyldninger for kriminel adfærd (Cornish & Clarke 2003: 90). Sidstnævnte er i tråd med Sykes og Matza samt Bensons perspektiv om neutralisering. Da Clarke anser kriminalitet for at være resultatet af valg og ikke en indre kriminel tilbøjelighed, er forudsætningen for effektiv situationel forebyggelse en dybdegående forståelse af de overvejelser, et individ gør sig, før det træffer beslutningen om at begå kriminalitet. *Rational choice*-perspektivet kan bidrage hertil, da det kan fungere

som en vejledende ramme for at identificere de situationelle faktorer, der gør kriminalitet mere eller mindre attraktivt (Clarke 2017: 666).

Ifølge kritikere af situationel kriminalitetsprævention vil foranstaltninger, der skal forebygge kriminalitet på et område, blot medføre, at kriminelle tilpasser deres adfærd herefter og flytter deres kriminalitet til et andet område. Det kaldes med andre ord 'displacement'. Med henvisning til eksisterende forskning, er Cornish og Clarkes modsvar på kritikken, at 'displacement' er uundgåeligt, og at forskydningen kun forekommer under visse omstændigheder. I modsætning til forestillingen om kriminelle tilbøjeligheder, er teoretikerne nemlig af den overbevisning, at individer ikke er tvunget til at begå kriminalitet for at tilfredsstille deres kriminelle "energier". Derimod kan individer - qua deres rationelle tilgang - godt afholde sig fra kriminalitet, hvis det er forbundet med flere ulemper end fordele (Cornish & Clarke 1987: 934).

6.2.2. Teoriernes anvendelse i undersøgelsen

Rational choice-teorien vil særligt anvendes i relation til politiets forståelse af, hvad der driver personer til at agere muldyr. Her vil der tages højde for de overvejelser, muldyrene gør sig, før de vælger at stille deres konti til rådighed. I den forbindelse vil der i analysen ligeledes være fokus på begrænsninger i tid, evner og information. Derfor kan teorien både belyse bevæggrundene hos de muldyr, der har tiden, evnerne og viden om, at det er ulovligt, men også de, der ikke har. Endvidere vil teorien bruges til at afdække de forhold, der spiller ind i muldyrenes involvering, fortsættelse og afståelse fra kriminaliteten.

Når udgangspunktet er, at muldyrene er rationelle, vil situationel forebyggelse bruges til at belyse de situationelle omstændigheder, der kan gøre muldyrsaktivitet mere eller mindre attraktivt for både muldyrene og bagmændene. Det indebærer ligeledes en afdækning af den forskydning af kriminaliteten, der kan forekomme som resultat af forebyggende foranstaltninger.

6.3. Afskrækkelsesteori

Teoretikere inden for afskrækkelsesteori hævder, at kriminalitet forebygges gennem formelle straffe, der har til formål at afskrække potentielle kriminelle. Afskrækkelse er i henhold til teorien nødvendigt, eftersom kriminalitet anses for at være resultatet af individers bestræbelser på at følge deres egne interesser, herunder at maksimere nydelse og minimere smerte. Afskrækkelsen opstår, når nogen afholder sig fra at begå en forbrydelse, fordi vedkommende frygter straffens hurtighed, sikkerhed og/eller alvorlighed (Cullen et al. 2017: 353). Som det tydeligt fremgår, er afskrækkelsesteorier en videreførelse af Beccarias klassiske teori samt tæt forbundet med *rational choice*-tilgangen.

Mark Stafford og Mark Warr har udviklet en teori, de kalder en nyfortolkning af klassiske afskrækkelsesteorier, hvor de sætter spørgsmålstegn ved den skarpe distinktion mellem *specifik* og *generel* afskrækkelse. Stafford og Warr hævder, at individer kan opleve begge former for afskrækkelse på samme tid – både når de selv bliver straffet, og når de hører om andre, der er blevet straffet. Samtidig fremhæver teoretikerne vigtigheden i, at man også har for øje, om individer selv har undgået straf eller har kendskab til andre, der har undgået at blive straffet. Stafford og Warr argumenter således for en mere nuanceret tilgang til afskrækkelse, hvor man tager højde for direkte og indirekte oplevelser med henholdsvis straf og undgåelse af straf. Teoretikerne argumenterer nemlig for, at kriminalitet er et resultat af de fire faktorer (Stafford & Warr 2017: 367).

6.3.1. Teoriens anvendelse i undersøgelsen

Stafford og Warrs afskrækkelsesteori vil benyttes til at kaste lys over den forståelse, der særligt hos politiet kan være omkring, at muldysaktivitet bedst håndteres ved at afskrække muldyr. Teorien vil også anvendes i relation til potentielle muldyr, der gennem indirekte oplevelser med straf eller undgåelse af straf bliver mere eller mindre tilbøjelige til at stille deres konti til rådighed.

7. Analyse

Følgende analyse består af tre dele. Den første analysedel undersøger muldyrbegrebets ophav og dets stabilisering hos politiet og pengeinstitutter. Anden analysedel behandler politiets måde at anskue samt håndtere muldyrfænomenet på, herunder udfordringerne forbundet hermed. Samme analyse foretages for så vidt angår pengeinstitutter i tredje analysedel. Begge analyser indebærer ligeledes en afdækning af aktørernes forudsætninger for at bekæmpe muldyrsaktivitet.

7.1. Analysedel 1: Muldyrbegrebets ophav og stabilisering

Forud for analysen af politiet og pengeinstitutters anskuelser og håndtering af muldyrsaktivitet, findes det relevant først at afdække begrebets ophav og hvordan det er stabiliseret. Med andre ord er det en analyse af, hvordan begrebet er socialt konstrueret i de miljøer, hvor begrebet anvendes.

I en undersøgelse af den tyske lektor Rainer Hülse fra 2017, der omhandler den diskursive konstruktion af pengemuldyrbegrebet, nævner Hülse, at begrebet første gang fremgik af officielle dokumenter i 2005 (Hülse 2017: 1010). Det uddybes ikke, hvilke specifikke dokumenter, begrebet indgik i dengang. En søgning på 'money mule' i Aalborg Universitetsbibliotek (AUB) understøtter til dels Hülsses iagttagelser, da søgningen viser, at de enkelte kilder, hvori muldyrbegrebet er nævnt, ses at stamme fra årene 2004 og 2005. Imidlertid må det vurderes usandsynligt, at de fremsøgte kilder falder ind under Hülsses definition af officielle dokumenter, da det er kilder i form af artikler på webstederne ITNews og Computer Weekly, som er digitale magasiner for it-professionelle i Storbritannien. I artiklerne bruges begrebet desuden i relation til phishing (Goodwin 2004; Goodwin 2005; Staff Writers 2004), hvilket vidner om, at it-relateret økonomisk kriminalitet også dengang blev sat i forbindelse med muldyrsaktivitet. De nævnte artikler er dog ikke de ældste kilder indeholdende muldyrbegrebet. Litteratursøgningen viser nemlig, at begrebet også er anvendt i 1993 i artiklen *The skim scam at Stew's dairy* skrevet af Noel E. Parmentel Jr. og udgivet i det amerikanske nyhedsblad The Nation. I artiklen, der omhandler fødevarekriminalitet, angiver forfatteren muldyrsaktivitet som en metode til at flytte det ulovlige udbytte til Caribien (Parmentel Jr. 1993: 418).

Muldyrbegrebet er inidlertid ikke kun en betegnelse for medvirken til hvidvask, men bruges også i relation til narkokriminalitet, hvor muldyret – i stedet for at flytte penge – flytter narkotika på vegne af kriminelle bagmænd. Fælles for penge- og 'narkomuldyr' er, at de er metaforiske betegnelser af selve dyret, der er en hybrid afkommet af en hest og et æsel. Dyret er kendt for sin evne til at bære tungt læs, hvilket Hülse sammenligner med pengemuldyrenes centrale funktion: at "bære" og flytte penge. Hülse pointerer i sin analyse, at metaforen får pengemuldyr til at fremstå som passive personer, der blot gør hvad de får fortalt, ligesom et muldyr (selve dyret) gør hvad dets ejer befaler. På samme måde kan man forestille sig, at dyret hverken ved eller er interesseret i at vide, hvad det bærer på (Hülse 2017: 1025). Metaforen får således pengemuldyr til at fremstå uvidende, hvilket i øvrigt harmonerer med konklusionen i de fleste undersøgelser inden for forskning om pengemuldyr, jf. kapitel 3. Metaforen illustrerer samtidig, at det ikke er muldyret selv, men en anden aktører, der styrer muldyret. I et *rational choice*-perspektiv kan man argumentere for, at uvidenhed er årsag til, at nogle individer agerer muldyr, da netop uvidenheden kan stå i vejen for den enkeltes afvejning af fordele og ulemper forbundet med kriminaliteten.

I modsætning til den tidlige brug af begrebet i udlandet, viser de indsamlede data, at begrebets anvendelse i en dansk sammenhæng er relativt nyt. Det er nemlig først i de senere år, at politiet, banker og andre aktører i den danske hvidvaskindsats er begyndt at bruge begrebet pengemuldyr. Ifølge oplysninger fra Hvidvasksekretariatets analysesektion, blev den første underretning, hvori muldyrbegrebet var nævnt, modtaget i 2013. Hvis 2013 var året, hvor bankerne for første gang anvendte begrebet, må det siges at være relativt sent sammenlignet med 2005 og især 1993.

Aktørerne i hvidvaskindsatsen anvender betegnelsen pengemuldyr synonymt med situationer, hvor personer stiller deres konti til rådighed og derved medvirker til hvidvask af illegale midler. Under interviewet med Københavns Vestegns Politi (herefter 'KBHV') forklarede begge efterforskere, at det er et forholdsvist nyt begreb for dem, hvilket kommer til udtryk i følgende citat af Roldsgaard:

"I 2018 får vi denne her hvidvaskparagraf, og samme år startede jeg i en anden afdeling med økonomisk kriminalitet. I tre år, hvor jeg var væk herfra, havde jeg sådan set aldrig hørt om muldyrbegrebet. Det var først da jeg kom tilbage her i 2021, hvor jeg blev gjort bekendt med både en hvidvaskparagraf og muldyr." (Bilag 2: 7)

Udsagnet indikerer, at muldyrbegrebet i særdeleshed er bragt i anvendelse som følge af implementeringen af straffelovens § 290a. Derudover gav interviewpersonerne udtryk for, at de bruger begrebet for enkeltheds skyld i forbindelse med afrapporteringen af sager. Det skyldes ifølge efterforskerne, at det er et let begreb at håndtere, da det dækker over netop det at stille sin konto til rådighed. Dette kommer til udtryk i følgende citat:

”Sigtelsen siger jo ikke, at du er muldyr, der står at du har stillet konto til rådighed og har fået overført X-antal kroner stammende fra bedrageri eller en anden kriminel handling. Jeg tænker bare, at muldyrbegrebet er så nem en betegnelse, det er det jo blevet [...]” (Bilag 2: 7-8)

Med andre ord er politiets ambition om at gribe ind over for medvirken til hvidvask omsat til en let og håndterbar kategori i form af muldyrbegrebet. Selvom begrebet kan være nemt at bruge, ses det ofte at begrebet bliver misforstået. Det fremgår nemlig af NCIK’s muldyranalyse, at begrebet dækker mange forskellige sagstyper, hvilket gør det vanskeligt at tale om emnet uden misforståelser både internt i politiet og med eksterne aktører. At begrebet og dets betydning er behæftet med uklarheder, kan desuden være en årsag til, at ikke alle i straffesagskæden vil bruge begrebet. Under interviewet med politikredsen nævner Roldsgaard en oplevelse, hvor en dommer var imod brugen af begrebet i retten, hvilket ses i citatet nedenfor:

”Det var når anklageren fremlagde det, der ville dommeren helst have, at man kaldte det noget andet. Så det kan sagtens stå i rapporterne, men når det skal fremlægges, skulle det ikke hedde muldyr. Og det kan jo kun være hos denne her ene dommer. Jeg har ikke hørt noget fra andre dommere.” (Bilag 2: 8)

Begrebets negative ladning kan dog også have været en af årsagerne til dommerens modvilje mod begrebet. I tråd hermed nævner Lambrecht-Hauman under interviewet, at dommeren måske finder begrebet nedladende over for den tiltalte i retten, da begrebet er en reference til et transportdyr (ibid.). Derudover kan dommeren have foretrukket, at der anvendes juridiske betegnelser i retssagen, således at det gøres klart, hvilket gerningsforhold, der konkret er tale om.

Ifølge NCIK bliver muldyrbegrebet både brugt i sagstyper med tre led, hvor en person – vidende eller uvidende – forestår en transaktion mellem en bagmand og en forurettet, og i sagstyper med to led, hvor en person stiller sin identitet i form af NemID/MitID til rådighed. I sidstnævnte kan bagmændene begå skattebedrageri ved at ændre i muldyrets skatteoplysninger, eller optage forbrugslån i muldyrets identitet, hvilket muldyret bliver betalt for (LCIK 2019: 3). Identitetsmisbrug er inddraget i muldyranalysen, da NCIK ser ligheder i målgrupperne og rekrutteringen af muldyr i både sager med to og tre led, hvorfor NCIK finder det oplagt med en fælles forebyggelsesindsats (ibid.: 3; 5). Dog har NCIK overvejende fokus på de muldyr, der anvendes i sager med tre led, hvor muldyret stiller sin konto til rådighed (ibid.: 13).

Distinktionen mellem muldyrsager i henholdsvis to og tre led ses ikke i hverken forskningslitteraturen, medierne eller i bankernes underretninger. Det vidner om, at NCIK – ulig andre aktører – bruger muldyrkategorien som en samlebetegnelse for ikke kun medvirken til hvidvask, men også anden økonomisk kriminalitet. Identitetsmisbrug er nemlig ikke som udgangspunkt relateret til hvidvask, men kan nærmere karakteriseres som en førforbrydelse. Hvidvaskdelen bliver først tydelig, når det optagede lån eller den for meget udbetalte skat overføres fra muldyret, der nu er offeret, til et andet muldyr, således at midlernes ophav sløres. Jf. forarbejderne til hvidvaskbestemmelsen⁵, er det kun handlinger, der foretages, efter at førforbrydelsen er begået, som er omfattet af bestemmelsen.

At identitetsmisbrug ikke indgår i bankers forståelse af begrebet, kan skyldes, at et eller flere lån på en konto ikke vækker samme mistanke som midler, der modtages på en konto og hurtigt overføres videre. Det understøttes af NCIK's pointe om, at identitetsmisbrug til optagelse af forbrugslån typisk opdages, når forbrugslånsbanken kræver indfrielse af lånet (ibid.: 20).

Ligesom NCIK, har de interviewede efterforskere fra KBHV også en bred definition af muldyrbegrebet. Under interviewet kom det frem, at politikredsen også ser eksempler på kontaktbedrageri, hvor ofre lokkes til fysisk at aflevere deres kreditkort til personer, der arbejder for kriminelle

⁵ LFF 2018-02-21 nr. 147, s.

bagmænd. Personerne, der afhenter ofrenes kort, hører også under politikredsens betegnelse af muldyr, hvilket ses i følgende citat:

”De [bagmændene] er jo begyndt at hente de forurettedes kort ude på deres bopæl, og der har de jo ikke brug for muldyr. Der har de brug for en, der henter kortet. Dem kalder vi simpelthen også for muldyr. De har ikke fået pengene overført, men de er ude for at hente kortet.” (Bilag 2:

6)

Citatet understøtter endnu engang NCIK's anskuelse af, at muldyrbegrebet bruges i mange forskelligartede sager. Metoden nævnt i citatet indikerer tillige, at bagmændene er omstillingsparate, hvilket i øvrigt er et kendetegn ved hvidvaskere, ifølge Hvidvasksekretariatet. I *Den Nationale Risikovurdering af Hvidvask* skriver sekretariatet, at *”vandet søger derhen, hvor der er sprækker, og det gælder også de kriminelle aktørers forsøg på at hvidvaske”* (Hvidvasksekretariatet 2023a: 16). Roldsgaard pointerer samme tendens i følgende:

”Men nu er de [muldyrene] altså gået tilbage til denne her med ’aflevér jeres kort’, så det skifter ved at vi perioder har aflevering af kort og så kommer ’udlevér jeres oplysninger’ – det skifter hele tiden i takt med, hvad vi advarer omkring” (Bilag 2: 13)

De kriminelles vekslen mellem muldyrmetoder kan forklares ud fra begrebet om *’displacement’*, da de kriminelle tilpasser deres adfærd efter forebyggende foranstaltninger, som i dette tilfælde er advarsler og kampagner. Med andre ord er bagmændene i høj grad opmærksomme på, hvor opdagelsesrisiciene er størst.

Ud fra de indsamlede data i form af muldyranalysen og interviewet med KBHV kan det udledes, at de muldyrmetoder, som NCIK og KBHV primært opererer med, foregår som led i it-relateret økonomisk kriminalitet, hvilket harmonerer med både forskningslitteraturen og til dels bankunderretningerne, der bliver behandlet i afsnit 7.3. Imidlertid var informanterne fra politikredsen ikke afvisende over for, at muldyrsaktivitet teoretisk set også kan foregå som følge af anden kriminalitet. Dette på trods af, at Roldsgaard eller Lambrecht-Hauman kun har set brugen af muldyr i sager om it-relateret økonomisk kriminalitet (Bilag 2: 5-6).

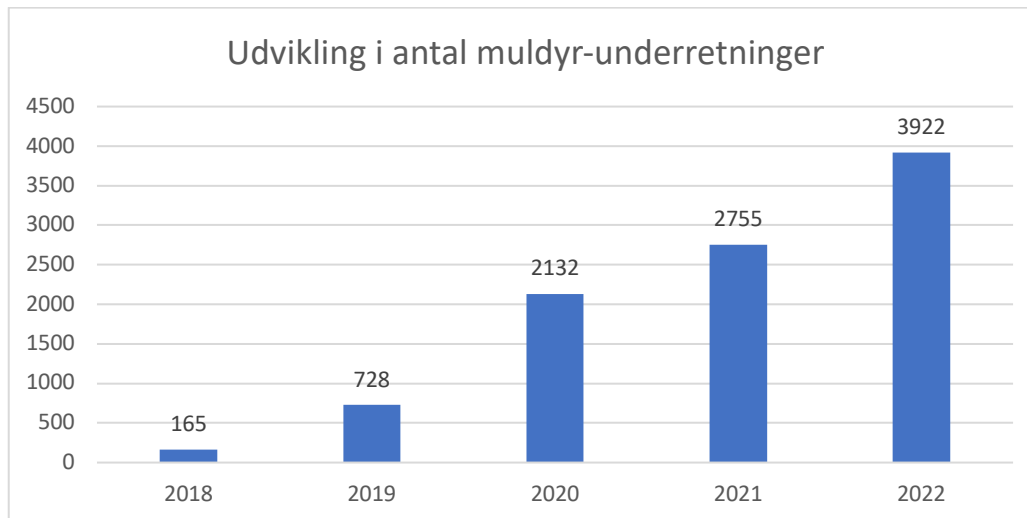
Endvidere nævner NCIK, at muldyr, hvis konti bruges som mellemed i transaktioner, også omtales som 'hælermuldyr'. Det kan være en indikation på, at begrebet også blev brugt i politiet, dengang hvidvask og medvirken hertil blev straffet efter straffelovens § 290 om hæleri. Adspurgte om respondenterne i politikredsen tidligere brugte en anden betegnelse for medvirken til hvidvask ved at stille sin konto til rådighed, svarede Roldsgaard følgende:

"Før i tiden kaldte vi dem jo bare hælere. Men så kom hvidvaskparagraffen, og så gav det bedre mening at kalde dem muldyr." (Bilag 2: 8)

Ovenstående er endnu et eksempel på, at betegnelsen er ændret som følge af hvidvaskparagraffens implementering i straffeloven. Citatet indikerer, at fænomenet ikke er nyt, men at det blot blev betegnet anderledes tidligere. Imidlertid kan man sætte spørgsmålstegn ved, hvordan hæleribegrebet har dækket over det at medvirke til hvidvask ved at stille sin konto til rådighed. Hæleri associeres nemlig oftest med stjalne varer, til trods for at hæleri i straffelovens § 290 er defineret som at modtage eller skaffe sig del i ulovligt udbytte, hvilket således ikke er begrænset til at omfatte varer. Hæleribegrebets potentielt bredere anvendelse end muldyrbegrebet kan have været en af årsagerne til, at man dengang fandt det nødvendigt med en ny og mere specifik betegnelse. Det kan samtidig antages, at den tidligere bredere anvendelse af hæleribegrebet ville give anledning til endnu flere uklarheder, end der er i dag med muldyrbegrebet.

Ifølge Haahr har man i bankregi tidligere kaldt praksissen for 'pengesmugling', hvor midler transporteres over grænserne uden at rapportere det til myndighederne, og 'pengespejdning', hvor man hjælper med at hvidvaske ved at foretage en række transaktioner med henblik på at forvirre pengesporet (Bilag 3: 1). Ud fra Haahrs definition, vil 'pengesmugling' ikke falde ind under den gængse muldyrkategori, som vi kender den i dag, da det grundlæggende element i at stilles en konto til rådighed mangler. Derimod minder 'pengespejdning' i højere grad om muldyrbegrebet.

På linje med den øgede opmærksomhed på hvidvask, er der også sket en markant stigning i brugen af begrebet hos bankerne, der i dag hyppigt anvender muldyrbegrebet i deres underretninger til Hvidvasksekretariatet. Udviklingen i antallet af muldyr-underretninger fremgår af figur 1 nedenfor:

Figur 1: Udvikling i antallet af underretninger om mulig muldyrsaktivitet fra 2018 til 2022

(Udarbejdet af Hvidvasksekretariatets analysesektion)

Figuren illustrerer det antal gange, søgeordene ”muldyr”, ”mulddyr”, ”mule” og ”sin konto til rådighed” er nævnt i mistankegrundlagene i de underretninger, som banker har sendt til Hvidvasksekretariatet i perioden 2018-2022. Antallet af muldyr-underretninger kan ikke i sig selv bruges til estimere omfanget af muldyrsaktivitet, da underretninger blot er mistanker, hvorfor det ikke er sikkert, at der reelt er foregået muldyrsaktivitet. Udviklingen kan derimod ses at være udslag af bankernes øgede ambition om at gribe ind over for hvidvask og medvirken hertil. Udviklingen skal imidlertid også ses i lyset af den store stigning i antallet af underretninger generelt, hvor banksektoren er en af de sektorer, der i samme periode (2018-2022) har stået for de største stigninger (Hvidvasksekretariatet 2023a: 19). Tillige kan fældende hvidvaskafgørelser ej heller sige noget om omfanget af muldyrsaktivitet, da der ikke føres statistik over hvilke hvidvaskmetoder, de dømte har anvendt i de enkelte afgørelser. Dog kan den markante udvikling i antallet af afgørelser (493 til 2716 fra 2021 til 2022) sammenholdt med Hvidvasksekretariatets tidligere nævnte analyse af udvalgte domme, fungere som indikation på, at kriminelle aktører hyppigt anvender muldyr som led i hvidvask.

7.1.1. Delkonklusion

Det kan konkluderes, at begrebet pengemuldyr har været anvendt i en del år i udlandet, hvorimod det i Danmark først er bragt i anvendelse i de senere år. Muldyrkategorien har taget form i takt med den øgede ambition om at gribe ind over for hvidvask. Imidlertid er begrebet stabiliseret på forskellige måder blandt politiet og banker, hvilket skaber en begrebsforvirring, der kan påvirke aktørernes håndtering af kriminaliteten.

7.2. Analysedel 2: Politiets anskuelse og håndtering af muldyrsaktivitet

7.2.1. Politiets rolle i bekæmpelsen af muldyrsaktivitet

I samfund som det danske opfattes politiet som en nødvendighed for den sociale orden. I henhold til begreberne *police* og *policing*, der ofte skelnes mellem i politistudier (Reiner 2010: 4-5), er det i Danmark politiet, der har ansvaret for *policing* og de tilhørende aktiviteter, der alle har til formål at sikre social orden. Bekæmpelse og forebyggelse af muldyraktivitet er et eksempel på en bestemt social orden, som dansk politi har mandat til at sikre – vel at mærke i samarbejde med banker og andre aktører i hvidvaskindsatsen. Politiet ambition om at gribe ind over for muldyrsaktivitet må således bunde i deres mandat i at sikre den sociale orden. Politiet er som led i dette ansvar tildelt visse redskaber til at bekæmpe kriminaliteten. Politiet har – i kraft af hvidvaskindsatsens tilrettelæggelse – adgang til en stor mængde data samt bemyndigelse til at få adgang til yderligere ved behov. Netop politiets mandat og forudsætninger er vigtige aspekter at have for øje, da de er bestemmende for politiets konstruktion af muldyrfænomenet. Som den foregående analysedel viste, anvendes muldyrbegrebet også i relation til andet end medvirken til hvidvask. Dog vil der i følgende analyse være fokus på de aktiviteter, der relaterer sig til hvidvask.

7.2.2. Muldyrsaktivitet kan være mange ting

NCIK anfører indledningsvist i muldyranalysen, at der – trods afgrænsningen til unge muldyr i aldersgruppen 12-25 år – er eksempler på muldyr med mange forskellige baggrunde i Danmark. Eksempler herpå er arbejdsløse, der har brug for en ekstra indtægt, forretningsdrivende med mangel på succes, voksne med kognitive udfordringer, tilflyttere fra andre europæiske lande, studerende og unge helt ned til 12 år (LCIK 2019: 5). Hos KBHV er det ligeledes opfattelsen, at muldyrene har vidt forskellige baggrunde. Selvom politikredsen ser flest eksempler på unge muldyr, har de også haft sager med ældre muldyr, der ifølge politiassistent Lambrecht-Hauman er ”*på kanten af samfundet*” (Bilag 2: 4). Disse er motiveret af muligheden for at tjene penge til finansiering af et stofmisbrug. Både Lambrecht-Hauman og Roldsgaard udtrykker i enighed ikke ”*at være stødt på almindelige, velfungerende borgere i 40’erne*” (ibid.). Både NCIK og KBHV er desuden enige i, at de fleste muldyr er drenge/mænd.

Nogle af de nævnte grupper har tilfælles, at de oplever belastninger, der i kriminologiske termer kaldes *strains*. Ud fra rational choice-teorien (herefter 'RCT') vurderes det plausibelt, at de nævnte grupper er mere tilbøjelige til at blive involveret i muldrysaktivitet, da *strains* og andre baggrundsfaktorer kan påvirke individernes ellers rationelle afvejning af fordele og ulemper i en eventuel rekrutteringssituation. I henhold til teorien kan der være en risiko for, at eksempelvis individer i økonomiske problemer kan overestimere fordelene og underestimere konsekvenserne ved at medvirke til hvidvask.

Ud over de tidligere nævnte argumenter for muldrysanalysens fokus på unge muldry, understreger NCIK - med henvisning til en undersøgelse af kriminolog Flemming Balvig⁶ - at børne- og ungdomskriminalitet som udgangspunkt er mere fristelses- og situationsforankret end voksenkriminalitet (LCIK 2019: 5). Ud fra et situationelt forebyggelsesperspektiv vil det sige, at unge qua denne sårbarhed er en særligt interessant målgruppe, idet de i højere grad end voksne kan befinde sig i situationer, hvor der er en vis risiko for at agere muldry. Det kan være i rekrutteringssituationer, hvor den unge føler sig tvunget eller ikke tænker nærmere over konsekvenserne ved at stille sin konto til rådighed. En sådan situation vil påvirke den unges rationelle beslutningstagen vedrørende valget om at stille sin konto til rådighed.

Politiets fokus på unge kan samtidig være udtryk for en opfattelse af, at unge med større sandsynlighed kan ledes på rette vej. Til sammenligning kan det tænkes, at en forretningsdrivende, der stiller sin konto til rådighed, vil være mere vanskelig at få væk fra den kriminelle løbebane. Den forretningsdrivende kan, jf. Cornish og Clarkes begreb om *fortsættelse* være blevet mere professionel og i højere grad har adopteret kriminaliteten i sit virke, hvilket kan være med til at fastholde vedkommende i den kriminelle løbebane.

Et andet af NCIK's argumenter for afgrænsningen til unge, er relateret til identitetsmisbrug og går på, at der opstår nye muligheder for at udnytte unge til eksempelvis skattebedrageri og forbrugslån, når de fylder 18 år (ibid.: 6). Argumentet udtrykkes også i Nordeas podcast PengePulsen, hvilket ses i følgende citat af Munksgaard:

⁶ Balvig, F. (2017), Fra barndommens gade til cyberspace

”Når man først har sagt ja, kan presset begynde at opstå [...] Det er denne her berømte ”glidebane”, og når de så bliver 18, bliver de myndige og så kan de indsættes som stråmænd i virksomheder osv., og det er også derfor, vi har så stort et fokus på at få det stoppet hos de unge” (PengePulsen 2023: 7:30-7:50)

Citatet er udtryk for, at begrebet *fortsættelse* er relevant i forhold til at forklare muldrysaktivitet. Når muldyret først har sagt ja en gang, sker der nemlig nogle ændringer i muldyrets netværk, da vedkommende kommer til at stifte bekendtskab med kriminelle bagmænd. Det kan i henhold til RCT have den betydning, at muldyret fortsætter med at stille sin konto til rådighed og senere potentielt indsættes som stråmand⁷ i en virksomhed, da det nye netværk udsætter muldyret for pres. Et pres, der kan få vedkommende til at vurdere konsekvenserne større end fordelene ved kriminaliteten. Idéen om de nye muligheder for udnyttelse af unge, indikerer endnu engang en opfattelse af, at unge er en særligt sårbar gruppe. Omvendt kan man argumentere for, at den såkaldte ”glidebane” i princippet også kan gøre sig gældende hos ældre muldyr, da pres og ændringer i netværk ligeledes kan få ældre muldyr til fortsat at medvirke til hvidvask.

Derudover skriver NCIK i deres analyse, at de ikke forholder sig til de specifikke førforbrydelser, der generer udbyttet, som muldyrene medvirker til at hvidvaske (LCIK 2019: 6). Idéen om ikke at forholde sig til førforbrydelser afviger fra blandt andet forskningslitteraturen, hvor de fleste forskere ikke er blege for at sætte lighedstegn mellem muldrysaktivitet og it-relateret økonomisk kriminalitet. Det viser sig dog ikke helt at være tilfældet, da NCIK både kobler muldrysaktivitet til tyveri af kortoplysninger (ibid.: 19) og anfører endda også, at man ”*som muldyr deltager i hvidvask af f.eks. narkopenge eller er med til at finansiere bande- og måske også terroraktiviteter*” (ibid.: 28). Denne anskuelse af fænomenet, hvor muldrysaktivitet relateres til hvidvask af ”narkopenge” samt finansiering af terror og bandekriminalitet, er ligeledes atypisk og vidner om et bredere syn på muldyrfænomenet end først antaget.

⁷ En stråmand er af Erhvervsstyrelsen defineret som en person, der ved navn er registreret og formelt fremstår som direktør eller lignende for et selskab, men uden at udøve reelle ledelsesmæssige forpligtelser for selskabet (Erhvervsstyrelsen 2021).

7.2.3. Muldyrene rekrutteres både fysisk og online

NCIK peger på, at rekruttering af muldyr både foregår fysisk og online. NCIK's dataindsamling har dog givet mest viden om muldyr, der rekrutteres fysisk i eksempelvis boligområder, skoler eller bycentre. NCIK skriver, at den fysiske rekruttering ofte sker ved, at bagmændene går efter personer, der i den givne situation vil have svært ved at afvise bagmændene (ibid.: 19). Derfor kan det være nødvendigt med forebyggende foranstaltninger målrettet netop sådanne situationer, med henblik på at gøre det sværere at være muldyr og for bagmændene at rekruttere muldyr.

Nogle af de få sager, NCIK har haft om online-rekruttering, involverer mere end 100 muldyr (LCIK 2019: 17-18). Det står i kontrast til Europols kampagner, som primært har fokus på muldyr, der rekrutteres online gennem eksempelvis jobbørser eller via mails med jobtilbud (ibid.: 30). Trods de få sager i Danmark vurderer NCIK det sandsynligt, at der sker online-rekruttering i større grad end hvad man er bekendt med (ibid.: 17-18). Europols store fokus på online-rekruttering kan være udtryk for en opfattelse af, at rekruttering af muldyr på online platforme udgør en større trussel i forhold til hvidvask. På platformene vil bagmændene formodentlig kunne nå ud til flere muldyr på kortere tid, sammenlignet med fysisk rekruttering. Desuden kan det være en mere effektiv måde at hverve muldyr, der motiveres af den økonomiske vinding og som måske ikke sætter begrænsninger på de beløb, der strømmer gennem deres konti. Jo flere muldyr af den slags, bagmændene kan rekruttere, des større et udbytte kan der hvidvaskes.

Derudover er bagmændene ved online-rekruttering ifølge NCIK gode til at skjule deres spor (ibid.: 21-23). Det kan være en indikation på, at der ved rekruttering online er en højere grad af organisering. En antagelse hertil kan være, at jo mere organiseret det er, des større er det kriminelle udbytte, hvilket understøtter det tidligere nævnte om den større trussel, online-rekrutteringen kan indebære.

7.2.4. Sårbare, hjælpsomme og fristede muldyr

NCIK udpeger tre typer af muldyr: *hjælpsomme*, *sårbare* og *fristede* muldyr (LCIK 2019: 32). Profileringen er foretaget på baggrund af rekrutteringen, selve muldyrhandlingen, muldyrenes motivation og muldyrenes viden om og forståelse af konsekvenserne (ibid.: 17). Anskuelsen af, at muldyr typisk tilhører en af de tre kategorier, går igen hos KBHV (Bilag 2: 5).

Det hjælpsomme muldyr er typisk uvidende om, at det medvirker til hvidvask. Muldyret bliver eksempelvis opsøgt i det offentlige rum. Ifølge NCIK kan alle mennesker som udgangspunkt risikere at blive et ”hjælpsomt” muldyr, da det hos mange vil falde naturligt at sige ja til at hjælpe et andet menneske – især hvis man ikke ved, at der er en risiko for at pengene stammer fra kriminalitet (LCIK 2019: 32). Det afspejler den høje grad af tillid, der er mellem borgere i Danmark, hvilket ifølge Hvidvasksekretariatet udgør en betydelig sårbarhed på hvidvaskområdet (Hvidvasksekretariatet 2023a: 99). En anden sårbarhed er den øgede digitalisering (ibid.: 41), der gør, at muligheden for hurtigt at overføre penge, er lige ved hånden. NCIK skriver videre, at det generelt er forbundet med ubehag at afvise andre, hvorfor der altid kan være et lille pres i at blive opsøgt fysisk (LCIK 2019: 32). Ud fra RCT-perspektivet er evnen til at afvise begrænset, når det hjælpsomme muldyr opsøges fysisk, hvilket gør det svært for muldyret at tænke sig om en ekstra gang, før det vælger at stille sin konto til rådighed. Denne situationelle omstændighed, der svækker evnen til at afvise, smitter af på rationaliteten bag beslutningsprocessen. Dette forstærkes yderligere, hvis det prekære muldyr kender bagmanden, da det ifølge NCIK kan være en blåstempling af bagmanden. Selvom nogle hjælpsomme muldyr får et symbolsk beløb for at stille deres konti til rådighed, er muldyrets primære motivation at hjælpe.

Det sårbare muldyr har typisk et naivt verdenssyn og har svært ved at risikovurdere og forudse konsekvenserne af sine handlinger. Ifølge NCIK kommer nogle af disse muldyr fra resourcesvage familier, men der ses også kognitivt udfordrede unge fra velfungerende familier. NCIK ser også enkelte eksempler på unge, der er stærke i skolen, og som måske er i gang med en gymnasial uddannelse. KBHV har ligeledes set ”*velfungerende gymnasieelever med høje karakterer*” (Bilag 2: 5). NCIK er af den opfattelse, at nogle sårbare muldyr møder vanskeligheder i livet og stræber efter at være en del af et fællesskab, hvor muldyret kan blive accepteret. Muldyrets baggrund, personlighedstræk og vanskeligheder er i en RCT-sammenhæng ikke direkte kriminogene, men øger tilbøjeligheden til at agere muldyr, eftersom de nævnte forhold påvirker muldyrets risikovurdering. Tilmed er der i stort set alle tilfælde et socialt pres, der gør, at muldyret ikke tør at sige fra. Typisk ser muldyrene op til og frygter bagmændene, som de kender fra lokalmiljøet. Motivationen hos sårbare muldyr er primært af social karakter eller trusselsbaseret. Muligheden for lettjente penge kan ligeledes virke tiltrækkende.

Det fristede muldyr adskiller sig fra de øvrige profiler ved, at presset fra bagmændene er lavt. Da rekrutteringen af fristede muldyr normalvis foregår online, vurderer NCIK, at muldyret har rig mulighed for at genoverveje tilbuddet. Fristede muldyr kan tilhøre alle socialklasser og motiveres i særdeleshed af de hurtige og nemme penge på helt ned til 50 kroner. I nogle tilfælde videreformidler muldyret muligheden for lettjente penge til sine venner, der efterfølgende selv opsøger bagmanden (LCIK 2019: 34). Muldyret og dets venner har med andre ord oplevet henholdsvis direkte og indirekte strafundgåelse, hvilket ifølge Stafford og Warr kan være en forklaring på, at de vælger at agere muldyr. Ifølge KBHV er det oftest denne type muldyr, der optræder i politikredsens sager. Politikredsen ser også, at de fristede muldyr går igen i flere sager, og at de skifter bank så snart en bank opdager muldyrsaktiviteten og lukker deres konti (Bilag 2: 5). NCIK udtrykker en bekymring for den faktiske størrelse af denne gruppe muldyr, som de i øvrigt ved mindst om, sammenlignet med de to øvrige muldyrprofiler. Med begrænset viden om muldyrtypen kan det være svært at vide, hvordan man skal sætte ind forebyggelsesmæssigt der, hvor truslen er størst.

De forskellige typer af muldyr kan blive betalt alt fra 50 kroner til 4.000 kroner for deres medvirken til hvidvask. Beløbet afhænger af muldyrtypen og muldyrets risikovillighed (ibid.: 18-23). 4.000 kroner kan for nogle – især unge personer – være mange penge, og særligt hvis de selv eller nogle i deres omgangskreds tidligere er sluppet afsted med det uden at blive straffet, jf. Stafford og Warrs syn på strafundgåelse. Et højt beløb kan i samspil med strafundgåelsen gøre opfattelsen af fordelene større end konsekvenserne, hvilket kan gøre det attraktivt at agere muldyr.

7.2.5. Manglende forståelse for muldyrsaktiviteters alvor

Trods den gennemgående anskuelse af, at unge er i særlig risiko for at medvirke til hvidvask, fremhæver NCIK problemet i, at der i børn og unges selvrapporteringsundersøgelser ikke spørges ind til hverken it-relateret økonomisk kriminalitet eller it-kriminalitet mere bredt (LCIK 2019: 8-9). Det er et udtryk for, at visse kriminalitetsformer blandt unge tages mere alvorligt end andre, hvilket harmonerer med Sutherlands centrale påstand om, at økonomisk kriminalitet negligeres sammenlignet med mere ”traditionel” kriminalitet. Selvom der i dette tilfælde ikke er tale om ”ren” økonomisk kriminalitet, følger det samme princip i, at noget kriminalitet prioriteres højere end andet.

Når it-kriminalitet, både med og uden et økonomisk sigte, udelades i statistikkerne er der – som Sutherland ville sige det – en risiko for et 'biased' syn på kriminalitetsbilledet.

I tråd med ovennævnte, har NCIK et indtryk af, at både muldyrene selv og deres forældre ikke kan se alvoren i, at man ved at stille sin konto til rådighed, medvirker til hvidvask og alvorlig kriminalitet. Ifølge NCIK ved mange unge muldyr, at de gør noget forkert, men de bekymrer sig hverken om moralske aspekter eller konsekvenser ved pågribelse. De erkender heller ikke de samfundsmæssige skadevirkninger eller eventuelle konsekvenser for dem selv ved at de medvirker til hvidvask. NCIK konstaterer, at både muldyrene og deres forældre opfatter muldyrsaktivitet på lige fod med at stjæle en pakke tyggegummi (LCIK 2019: 26). Det er i sammenhæng med Bensons pointe om, at personer, der begår økonomisk kriminalitet, ikke anser dem selv for at være kriminelle.

Bagatelliseringen skyldes tydeligvis manglende viden om muldyrsaktivitet, hvilket påvirker potentielle muldyrs rationelle overvejelser. Viden kan i denne sammenhæng også forstås som information, som ifølge RCT er af betydning for, hvor rationel og overvejet beslutningen om at begå kriminalitet er (Cornish & Clarke 2014: 1). Uden tilstrækkelig viden/information kan et potentielt muldyr have en mangelfuld forståelse af fordelene og ulemperne, hvilket kan skævvride beslutningsprocessen. Af den grund kan man betvivle, om "*velfungerende gymnasieelever*", der som nævnt også figurerer i sagerne hos KBHV (Bilag 2: 5), vil vælge at forestå kriminelle transaktioner med den fornødne viden om, hvad de reelt medvirker til.

Ovennævnte vidner om, at politiets konstruktion af muldyrfænomenet som noget alvorligt måske ikke er blevet en såkaldt "vedtagen" sandhed, der deles af de fleste i samfundet, trods gentagne forsøg på at italesætte alvoren ved kriminaliteten gennem kampagner. Da hvidvask gennem brugen af muldyr involverer "civile" personer, er det ikke tilstrækkeligt at aktørerne i hvidvaskindsatsen er opmærksomme, men kræver derimod også opmærksomhed fra borgerne. En anden mulig forklaring på bagatelliseringen er, at folk ikke kan gennemskue muldyrsaktiviteternes forbindelse til den mere alvorlige kriminalitet, der genererer udbyttet, som forsøges hvidvasket. NCIK skriver i tråd hermed, at den mindre omtale af muldyr skyldes, at aktiviteterne ikke kan stå alene, og at der ikke er tradition for dataindsamling på området. I stedet er muldyrsaktiviteterne knyttet op på en sagskategori, som er det, der oftest er fokus på både internt i politiet og i medierne, hvorfor brugen af

muldyr ofte vil falde i baggrunden eller slet ikke blive opdaget (LCIK 2019: 35). Det er endnu et eksempel, der kan kobles til Sutherlands påstand om, at økonomisk kriminalitet negligeres. I dette tilfælde er det imidlertid ikke al økonomisk kriminalitet, som Sutherland mener, men specifikt hvidvask og muldyrsaktivitet. I og med der ikke indsamles data om muldyr, skabes et skævt billede af kriminalitetsområdet.

En anden årsag til bagatelliseringen kan være, at der ved hvidvask ikke på samme måde er et offer som ved kontaktbedrageri og anden berigelseskriminalitet. Dog kan muldyrsaktivitet og hvidvask i en generel forstand ikke ses uafhængigt af førforbrydelsen, da muligheden for hvidvask øger kriminelles incitament til at begå eksempelvis it-relateret økonomisk kriminalitet. Af den grund kan man argumentere for, at når man som muldyr medvirker til hvidvask, samtidig medvirker til, at flere borgere udsættes for kriminalitet. Bagatelliseringen kan ligeledes skyldes, at hvidvask og muldyrsaktivitet stadig er forholdsvis nyt. Før hvidvask i Danmark og på EU-plan blev konstrueret som noget, der kaldte på handling, ville politiet heller ikke anskue det at stille sin konto til rådighed som en alvorlig lovovertrædelse.

Ved at muldyrene og deres forældre erkender alvoren, vil undskyldningerne for den kriminelle adfærd blive fjernet, og de vil ikke længere kunne neutralisere muldyrsaktiviteten ved at sidestille det med småkriminalitet.

7.2.6. Forebyggelse

NCIK er af den opfattelse, at forebyggelse skal ske gennem kommunikation, således at muldyrfænomenet bliver almenkendt. Hertil skriver NCIK, at der i politiet er enighed om, at en stor straffesag med mange muldyr vil være et godt udgangspunkt for en kommunikationsindsats med forebyggende virkning (ibid.: 35). En sådan straffesag blev realiseret i begyndelsen af 2023, da NSK som nævnt indledningsvist stod bag en omfattende politiaktion mod flere end 200 muldyr. Hvis man spørger KBHV, som ikke har oplevet en nedgang i antallet af muldyrsager, kan politiaktionens præventive virkning betvivles.

Forebyggelse gennem kommunikation skal ifølge NCIK indebære formidling af kriminalitetens alvor, risikoen for at blive sigtet for medvirken til hvidvask og eventuelt kommer til at hæfte for eventuelle ofres tab (LCIK 2019: 35). Når potentielle muldyr har kendskab til de af kommunikationen tilsigtede aspekter, er det tanken, at de er klædt på til at kunne tage en rationel beslutning om at agere muldyr i en eventuel rekrutteringssituation, hvor konsekvenserne antageligt vil veje tungere end fordelene. Kommunikationsindsatser vil ifølge NCIK være effektive i forhold til at give hjælpssomme og fristede muldyr bedre forudsætninger for at vurdere risikoen ved kriminaliteten, mens det i mindre grad vil have præventiv virkning på sårbare muldyr, da disse typisk er i en situation med pres (ibid.: 36-37).

Den manglende viden om muldyrsaktiviteter i samfundet er efter alt at dømme årsagen til *awareness*-kampagnerne fra blandt andet Det Kriminalpræventive Råd. Imidlertid er holdningen hos efterforskerne i KBHV, at kampagnerne ikke har haft den ønskede og forventede virkning, hvilket udtrykkes af Roldsgaard i citatet nedenfor:

”Jeg synes ikke rigtigt, at det [kampagnerne] hjælper [...] Vi havde håbet på det her i januar, hvor der virkelig blev lavet forebyggende arbejde, som var møntet på de ældre, hvor de [de ældre] fik at vide ’lad nu være med at udlever jeres oplysninger’ [...] Men jeg synes stadig, at sagerne kommer ind.” (Bilag 2: 10)

Lambrecht-Hauman supplerer med: *”Nej, jeg har ikke hørt, at der skulle være færre anmeldelser.”* (ibid.). Da der ikke konsekvent sker registrering af muldyrsager (LCIK 2019: 16), baserer efterforskerne deres vurdering af omfanget på en fornemmelse af, at mængden af sager trods forebyggende arbejde er på det samme niveau. Man kan betvivle, om det er udtryk for kampagnernes manglende præventive virkning, eller om der blot begås mere udbyttegivende kriminalitet, hvor muldyrene er nødvendige i forhold til hvidvask. Som anmeldelsestallene fra NSK viser (Baltsen & Dalsgaard 2023), begås it-relateret økonomisk kriminalitet i stigende grad, hvorfor der naturligvis opstår et større behov for muldyr. Hvis antallet af rekrutterede muldyr stiger i takt med at flere gøres opmærksomme på kriminaliteten, er det således ikke nødvendigvis udtryk for, at kampagnerne ikke virker, men kan derimod afspejle ændringer i den generelle udvikling i kriminalitetsbilledet.

Endvidere pointerer Roldsgaard og Lambrecht-Hauman, at de ved at sigte muldyrene, sender et signal om, hvor alvorligt det er at stille sin konto til rådighed for kriminelle. Ifølge efterforskerne kan sigtelser – ligesom *awareness*-kampagner – bruges i forsøget på at komme diskrepansen mellem kriminalitetsforståelsen og realiteten til livs. Det udtrykkes i følgende udtalelse fra Roldsgaard:

”Alle muldyrene i vores sager, på nær dem som egentlig bare har hjulpet [...] stort set alle sammen er blevet sigtet [...] Vi sigter dem egentlig også for at afskrække dem [...] og så kan de måske også advare deres eget netværk” (Bilag 2: 1-2)

De mange sigtelser indikerer først og fremmest, at der ikke skal meget til, før KBHV vælger at sigte muldyrene. Det kan tolkes som, at KBHV har den samme muldyropfattelse som NCIK; at muldyrene i de fleste tilfælde har en idé om, at de medvirker til noget ulovligt. Politikredsens brug af sigtelser som et middel til at afskrække både muldyret og dets omgangskreds harmonerer med Stafford og Warrs afskrækkelsesteori, herunder direkte og indirekte oplevelser med straf. Selvom en sigtelse ikke kan betegnes som en straf, findes teorien stadig relevant, da politikredsens bruger afskrækkelse som forebyggelsesmetode. Det er samtidig også udtryk for, at politiet tager muldyrsagerne alvorligt. Når selve muldyret sigtes med henblik på afskrækkelse, er det en afspejling af en direkte oplevelse med ”straf”, mens den eventuelle advarsel til muldyrets netværk er udtryk for en indirekte oplevelse med ”straf”. Ligesom Stafford og Warr, kan politikredsens syn på sigtelsers præventive virkning tolkes som en anskuelse af, at muldyrsaktivitet blandt andet er et resultat af strafoplevelser. Når politikredsen vælger ikke at sigte og afskrække hjælpsomme muldyr, skyldes det sandsynligvis en idé om, at afskrækkelse ikke er præventivt, hvis muldyret ikke er bevidst om dets medvirken til hvidvask.

Derudover foreslår NCIK tekniske løsninger, der umuliggør eller begrænser økonomiske transaktioner, hvilket tilsammen skal gøre det mindre attraktivt for bagmænd at bruge muldyr til hvidvask (ibid.). Disse løsninger kan forebygge muldyrsaktivitet hos særligt hjælpsomme og sårbare muldyr, da deres involvering skyldes situationelle omstændigheder, hvor de – grundet et vist pres – kan have svært ved at afvise bagmanden, der opsøger muldyrene fysisk. I henhold til Cornish og Clarkes syn på, at kriminelle afstår fra kriminalitet grundet situationelle forhold, kan muldyr i dette tilfælde stoppe med at stille deres konti til rådighed som følge af tekniske løsninger. Når mulighederne for

at hvidvaske ved brug af muldyr reduceres i betydelig grad, kan det måske også få bagmænd til at afstå fra eksempelvis it-relateret økonomisk kriminalitet, da det pludselig bliver sværere at finde nogle, der kan medvirke i at sløre de illegale midler. Med begrænsninger på overførte beløb, gøres det også sværere at hvidvaske større summer, hvilket ligeledes kan gøre det mindre attraktivt at rekruttere muldyr. Det understøtter tilsammen Cornish og Clarkes argument om, at situationel forebyggelse ikke altid medfører en forskydning af kriminalitet, da den rationelle forbryder godt kan afholde sig fra at bryde loven, hvis ulemperne overstiger fordelene.

Hos KBHV er holdningen ligeledes, at tekniske løsninger kan dæmme op for muldyrsaktivitet. Konkret foreslår Lambrecht-Hauman, at man som kunde i forbindelse med kundekendskabsprocedurerne aktivt bør til- eller fravælge muligheden for at kunne overføre beløb over en vis grænse. Ifølge politiassistenten vil en sådan løsning også være i bankernes interesse, da han mener, at banker i mange tilfælde selv står med erstatningskravet (Bilag 2: 11). En eventuel implementering af tekniske løsninger kan imidlertid rejse et dilemma om, hvorvidt ambitionen om at gribe ind over for muldyrsaktivitet skal gå ud over smidigheden og det tillidsbaserede aspekt ved banksystemet. Ifølge kriminologen Friedrichs kan det økonomiske system ikke fungere uden en gensidig tillid. Selvom tilliden giver kriminelle gunstige vilkår, vil en begrænsning af tilliden i henhold til teorien medføre, at legitime forhold og transaktioner bringes i fare (Friedrichs 2009: 9-10). I forsøget på at forhindre muldyrsaktivitet ved hjælp af tekniske løsninger, kan man således risikere, at indsatsen går ud over lovlydige kunder. Det vil formodentlig i mindre grad gå ud over banksystemets smidighed, hvis man udelukkende begrænser de helt unge, da man kan antage, at de i sjældnere tilfælde vil få brug for at overføre mange penge. En sådan indsats vil således være målrettet de personer, der ifølge politiet er mest sårbare i forhold til at blive udnyttet til hvidvask.

7.2.7. Delkonklusion

Baseret på analysen af politiets anskuelse af muldyrbegrebet, kan der drages flere centrale konklusioner. Selvom politiet primært har fokus på unge muldyr, som findes mest sårbare, erkender både NCIK og KBHV, at muldyr kan have mange forskellige baggrunde. På baggrund af rekruttering, forskellige muldyrhandlinger og motivation analyserer NCIK sig frem til tre muldyrprofiler: *hjælpsomme*, *sårbare* og *fristede* muldyr. De hjælpsomme er motiveret af at hjælpe, de sårbare af socialt

pres eller trusler, mens fristede muldyr er motiveret af økonomisk vinding. Fælles for de fleste muldyr er en bevidsthed om, at de gør noget forkert, men hverken muldyrene selv eller deres forældre kan se alvoren i at medvirke til hvidvask af midler stammende fra alvorlig kriminalitet. Konsekvensen heraf er, at beslutningen om at agere muldyr og den tilhørende afvejning af fordele og ulemper sker på et uvidende grundlag. *Awareness*-kampagner, der ifølge NCIK netop har til formål at sprede kendskabet til muldyrfænomenet, har inidtlertid ikke hjulpet på udviklingen, ifølge KBHV. I stedet vælger politikredsen at sigte de fleste muldyr som en måde at afskrække muldyrene på. Endvidere er både NCIK og KBHV af den overbevisning, at tekniske løsninger, der umuliggør eller begrænser økonomiske transaktioner, kan have en præventiv virkning.

7.3. Analysedel 3: Bankers anskuelse og håndtering af muldyrsaktivitet

7.3.1. Bankers rolle i bekæmpelsen af hvidvask

Banker er kommercielle virksomheder, hvis primære formål er at tjene penge. Det står i kontrast til politiet og dets retshåndhævende mandat. Imidlertid er banker – som resultat af lovændringer og den skærpede opmærksomhed på hvidvaskområdet – blevet pålagt et særligt samfundsansvar i at medvirke til bekæmpelse af hvidvask. Det skyldes det forhold, at banker stiller et bestemt redskab til rådighed, som kriminelle kan misbruge; nemlig en bankkonto. Bankernes store ansvar skal tillige ses i lyset af, at hvidvask reducerer statens indtægter, der i stedet kunne have kommet samfundet til gode (Hvidvasksekretariatet 2023a: 14), hvorfor bankernes arbejde med at begrænse hvidvask, er i enhver retskaffen borgers interesse.

Som konsekvens af henholdsvis den øgede opmærksomhed fra flere niveauer og store hvidvaskssager såsom Danske Bank-sagen, har banker styrket hvidvaskindsatsen i forsøget på at leve op til deres ansvar. Det indebærer ligeledes, at banker sender et stort antal underretninger, hvilket blandt andet kan ses som en egeninteresse i at undgå en hvidvaskskandale, der som følge af utilstrækkelige hvidvaskprocedurer kan skade en banks omdømme. Med det sagt, kan der i bankerne isoleret set også være en vilje til at påtage sig samfundsansvaret for at begrænse kriminalitet. Overtrædelser af hvidvaskloven kan ligeledes resultere i store bøder. Danske Bank modtog en bøde på 3,5 milliarder kroner, som er den hidtil største bøde på hvidvaskområdet i Danmark (Anklagemyndigheden 2022).

I forlængelse af ovennævnte, stod bankerne for hele 75 procent af alle underretninger, som Hvidvasksekretariatet modtog i 2022 (Hvidvasksekretariatet 2023b: 4-5). I *Den Nationale Risikovurdering af Hvidvask* henviser sekretariatet til en vurdering fra Finanstilsynet af, at danske banker har en lavere grænse for, hvornår de sender en underretning sammenlignet med bankerne i de øvrige skandinaviske lande. Bankerne i de lande har typisk en større mistanke, mens den mistænkelige aktivitet undersøges grundigere, før de underretter (Hvidvasksekretariatet 2023a: 18). Det kan være udtryk for en bestræbelse efter at sende mange underretninger, hvilket understøttes af førnævnte store mængde underretninger fra banker. De mange underretninger kan som nævnt tidligere også skyldes banksektorens bedre forudsætninger for at se indikationer på potentiel hvidvask i forhold

til andre sektorer omfattet af hvidvaskloven. De bedre forudsætninger bunder i, at hvidvask i langt de fleste tilfælde involverer en bankkonto på et eller andet tidspunkt i hvidvaskprocessen. Af de hvidvaskmetoder, Hvidvasksekretariatet risikovurderer i deres nationale risikovurdering, involverer langt størstedelen af metoderne en bankkonto i et eller flere led. Den eneste metode, som ikke omfatter brugen af en bankkonto, er hvidvask gennem uformelle pengeoverførselssystemer såsom *hawala*⁸. Trods bankernes forudsætninger skal det bemærkes, at banker kun kan se en lille del af den hvidvask, der reelt foregår. Af den grund er det politiet, der står for den egentlige efterforskning, da politiet – i kraft af dets mulighed for at sammenholde underretninger fra flere banker samt dets adgang til diverse registre – kan tegne et samlet billede af hvidvask. Banker overdrager med andre ord ansvaret til politiet, der står for den videre behandling af bankernes underretninger.

7.3.2. Bankers muldyrsager i tal

Som det fremgik af figur 1 i den første analysedel, modtog Hvidvasksekretariatet 3922 underretninger om potentiel muldyrsaktivitet i 2022. Nøgletal udregnet af Hvidvasksekretariatet viser, at gennemsnitsalderen blandt de mistænkte muldyr er 35 år – vel at mærke i de underretninger, hvor kun den mistænkte er tilknyttet. Hertil ses der en kønsfordeling på cirka 70% drenge/mænd og 30% piger/kvinder. Af de i alt 3922 underretninger er 1150 videregivet til en politikreds. Summen af alle transaktioner i de 3922 underretninger i 2022 er over 2 milliarder kroner. Som nævnt i metodekapitlet, skal der tages en række forbehold, da tallet er behæftet med en del usikkerhed. Ikke desto mindre bidrager det til et bud på et beløbsmæssigt omfang af muldyrsaktivitet i 2022. På samme måde afspejler de øvrige tal heller ikke nødvendigvis virkeligheden, da underretningerne blot er oplysninger om mulig kriminalitet. Finans Danmark skriver derimod i deres statusrapport for 2022, at muldyr ofte er unge mennesker (Finans Danmark 2022: 15). Det kan være udtryk for, at interesseorganisationen i højere grad baserer deres opfattelse af muldyr på politiet, end på bankernes underretninger.

Gennemsnitsalderen og til dels kønsfordelingen af muldyr-underretningerne kan være indikationer på, at bankerne anskuer muldyrbegrebet bredere end politiet, der skaber et billede af, at

⁸ *Hawala* er et uformelt pengeoverførselssystem, hvorigennem kunder kan overføre penge mellem flere lande via hawala-agenter, uden at der sker en egentlig transaktion mellem parterne. Derved kan penge flyttes fra et land til et andet uden egentlige pengeinstitutter (Hvidvasksekretariatet 2023a: 129-130).

muldyrsaktivitet næsten altid begås af unge. Med andre ord står bankernes anskuelse i kontrast til den selvopfyldende profeti, der kan være i måden, hvorpå politiet og andre opfatter samt handler på muldyrsaktivitet. I socialkonstruktivistiske termer kan banker med deres perspektiv være med til at opstille nye forståelser, der kan give anledning til alternative handlemuligheder (Pedersen 2012: 188), som i denne sammenhæng kan være alternative forebyggelsesindsatser.

Bankernes anskuelse kan ligeledes tilskrives deres anderledes forudsætninger for at opdage muldyrsaktivitet, eftersom de mest af alt har fokus på mistænkelige transaktioner. Muldyr i en finansiell forstand er "renset" for mange af de faktorer, politiet tager højde for, da bankerne i mindre grad skeler til alder, køn og øvrige baggrundsfaktorer. Bankernes bredere anskuelse af fænomenet kan ligeledes skyldes en bestræbelse på at undgå problemer som følge af manglende opmærksomhed.

7.3.3. Muldyr-metoder

Den gængse anskuelse af muldyrsaktivitet i tre led, hvor muldyret agerer mellemlid mellem en forurettet og en bagmand, ses ligeledes afspejlet i bankernes underretninger. Tværtimod ses der ingen eksempler på kunder, der mistænkes for at stille deres identitet til rådighed, hvilket af politiet betegnes som muldyrsaktivitet i to led. Det kan antages, at banker nærmere vil betegne en sådan metode som stråmandsaktivitet. Til gengæld ses der i flere underretninger en mistanke om muldyrsaktivitet i relation til gambling – en metode, der ikke ses nævnt hos hverken politiet, i forskningslitteraturen eller andetsteds. Muldyr-metoden kan bestå i, at muldyret får misbrugt sin online spilkonto, der er verificeret med muldyrets NemID/MitID, af en bagmand, der indsætter illegale midler på spilkontoen. Midlerne kan efterfølgende overføres til en bankkonto efter gevinst eller uden væsentlig spilaktivitet, hvorved midlerne vil fremstå lovlige, mens bagmanden i processen forbliver anonym (Hvidvasksekretariatet 2023a: 147).

I en del af underretningerne handler mistanken om muldyrsaktivitet som følge af it-relateret økonomisk kriminalitet i form af blandt andet *vishing*. Her mistænkes kunder for at forestå en transaktion mellem offeret og en ukendt bagmand. I disse tilfælde har offeret anmeldt kriminaliteten til sin bank, hvorefter banken oplyser dette til muldyrets bank, som indsender en underretning. Samtidig anmoder forurettedes bank om *recall*, som er en tilbagelevering af de stjålne midler. I sådanne

situationer er der sandsynlighed for, at der reelt er foregået muldrysaktivitet, da det er svært at forestille sig, hvorfor det mistænkte muldrys ellers skulle modtage penge fra en person, der kort forinden har været udsat for en forbrydelse. At sager om it-relateret økonomisk kriminalitet forekommer i underretningerne, selvom der – som nævnt i afsnit 2.4 – er praksis for at anmelde denne type sager direkte til NCIK, kan skyldes at anmeldelserne handler om ofrene, mens muldrysene vil være at finde i underretningerne. Det stemmer overens med Haahrs udtalelse i PengePulsen om, at politiet kontakter banken, når de får en anmeldelse for at høre banken om, hvor pengene kommer fra og hvilke konti, de overføres til (PengePulsen 2023: 13-13-13:18).

Et andet centralt aspekt, der bestyrker bankernes mistanke om muldrysaktivitet, er en hurtig gennemstrømning af penge, hvor det formodede muldrys indsætter kontanter på sin konto, som direkte efterfølges af enten en bankoverførsel eller en udgående MobilePay-betaling. I andre sager hæver muldrys penge, der kort forinden er modtaget på vedkommendes konto. I nogle af disse tilfælde gør banker brug af overvågning fra hæveautomater for at verificere, om det er den reelle kontohaver, der står bag en indsættelse eller hævning af kontanter. Forskellen i, om en kunde indsætter eller hæver midler, hvis oprindelse ikke kan gennemskues, kan indikere, hvilken forforbrydelse der er gået forud for hvidvasken. Da udbyttet fra it-relateret økonomisk kriminalitet ofte ikke tager form af kontanter, er mistænkelige kontantindsættelser med stor sandsynlighed ikke en indikation på hvidvask af denne kriminalitet. I stedet kan kontante hævnings i højere grad være en indikator på hvidvask af midler fra it-relateret økonomisk kriminalitet. Omvendt kan indsættelser indikere forsøg på hvidvask af midler fra eksempelvis salg af narko eller sort arbejde.

Underretningerne handler primært om privatpersoner og i mindre grad om virksomheder. De mistænkte muldrys ses oftest at modtage penge fra andre privatpersoner, såsom et offer, men der ses også eksempler på overførsler fra erhvervskonti til muldrys private konto. Derudover er der enkelte underretninger om muldrys, der stiller deres erhvervskonti til rådighed, hvilket kan indikere såkaldte *fakturafabriker*⁹. Disse sager involverer typisk større beløb. Muldrysaktivitet via erhvervskonti kan udgøre en større trussel i forhold til hvidvask, hvis det antages, at der skal større beløb til, før en virksomhed mistænkes for hvidvask, sammenlignet med en privatperson. Derved kan

⁹ En fakturafabrik er en virksomhed, der udsteder fiktive fakturaer til andre virksomheder, som ved betaling af fakturaerne får hvidvasket deres penge (Hvidvasksekretariatet 2023a: 52).

kriminelle føre større summer gennem erhvervskonti, hvilket kan være forbundet med en lavere opdagelsesrisiko. At der oftest underrettes om personer end om virksomheder, følger det generelle mønster i Hvidvasksekretariatets data, hvor 91% af alle underretninger er om personer, mens 9% handler om virksomheder. Det kan ifølge Hvidvasksekretariatet skyldes, at de underretningspligtige har lettere ved at opdage hvidvask hos personer, da hvidvasken ofte er mere simpel og ofte involverer personer med en NemKonto (ibid.: 21-22). Derfor er det ikke nødvendigvis udtryk for, at der reelt foregår mest muldrysaktivitet blandt privatpersoner. Det er blot den slags muldrysaktivitet, der er lettest for banker at identificere. Det er samtidig et andet argument for det førnævnte om, at erhvervskonti udgør en højere hvidvaskrisiko.

Endvidere ses det i nogle underretninger, at banker mistænker et helt netværk af personer for muldrysaktivitet. Personerne kan være indbyrdes relaterede gennem venskab eller ved at bo på samme adresse. Banker kan kun identificere sådanne netværk, hvis de, der mistænkes for at være involverede, er kunder i samme bank. I relation hertil nævner NCiK i muldrysanalysen, at flere bekendtes optræden i samme sag kan være en indikation på, at der er sket en videreformidling og rekruttering mellem venner, som fristes af hurtige og nemme penge. NCiK skriver videre, at der i store muldrysager ses en overrepræsentation af muldryr ved bestemte lokaliteter (LCiK 2019: 26). Gennem bankers kundekendskab, hvor de har oplysninger vedrørende kunders bopæle, vil banker potentielt kunne afdække sådanne mønstre, hvorudfra der kan implementeres situationelle forebyggelsesforanstaltninger i de pågældende områder.

7.3.4. Afvigelser fra ”normalen”

I en del sager bakker bankerne deres mistanke op med, at de hævede, indsatte eller overførte midler ikke stemmer overens med kundeprofilen. Gennem bankernes kundekendskab og indsigt i en kundes øvrige aktivitet, kan den enkelte bank se, at kunden eksempelvis modtager dagpenge fra Udbetaling Danmark, er på SU eller blot har en lav indkomst sammenlignet med størrelsesordenen på de beløb, der strømmer gennem det formodede muldryrskonto. Denne type mistanke indikerer, at bankerne – ligesom politiet og dele af forskningsverdenen – anskuer økonomiske begrænsninger som en sårbarhed i forhold til at træffe valget om at stille sin konto til rådighed. Disse underretninger afspejler desuden vigtigheden i bankernes kendskab til deres kunder, som

gør det muligt at identificere afvigelser fra "normalen" – det vil sige afvigelser fra kundeprofilen, herunder forventningerne til kundens økonomiske adfærd i banken. I nogle underretninger lægger banken eksempelvis vægt på, at der er sket et skift i en kundes kontantadfærd. Det vil sige, at kunden er begyndt at hæve og/eller indsætte kontanter i en grad, der afviger fra tidligere og fra kundekendskabsproceduren, hvor kunden selv angiver den forventede kontantadfærd. Det ses også, at bankers mistanke kommer af en undren over for eksempelvis behovet for at bruge en mellemmand til at overføre penge, og kunder på offentlige ydelser, der pludseligt modtager store beløb.

I forlængelse af ovennævnte ses det i flere tilfælde, at banker indleder mistankegrundlaget med, at de er blevet gjort opmærksomme på det mistænkte muldyr i forbindelse med deres transaktionsmonitorering. Det vidner om, at disse banker har indrettet deres overvågning efter, at systemet skal "flage" transaktioner, der afviger fra en given kundeprofil. Det vides af gode grunde ikke, hvordan bankernes overvågning er skruet sammen i forhold til de konkrete hvidvaskindikatorer, som systemet alarmerer ud fra, da det kan variere fra bank til bank. De transaktioner, der "flages" som afvigende, er med andre ord et produkt af bankens forståelse af, hvad der indikerer muldysaktivitet, som kan være præget af blandt andet politiets opfattelse af muldyrbegrebet.

Selvom banker – som skitseret ovenfor – har visse forudsætninger for at opdage kriminel aktivitet, er det ikke desto mindre begrænset, hvor dybdegående et kendskab, bankerne har til deres kunder. En bank er forpligtet til at kende til en kundes identitet og vedkommendes brug af banken. Imidlertid har banken ikke indgående kendskab til den enkelte kundes sociale og situationelle omstændigheder, der netop kan udgøre indikatorer for, hvorvidt den pågældende er muldyr eller er i risiko for at blive det. Dette gælder særligt hjælpssomme og sårbare muldyr, hvis tilbøjelighed kan være præget af de nævnte faktorer. I modsætning til hvidvaskmetoder, der udelukkende kan identificeres ud fra transaktioner og oplysninger om kundeforholdet, som banken ligger inde med, kan der i muldysager være personlige og situationelle forhold, som banken ikke kender til, og som derfor ikke kan styrke bankens mistanke. Det kan indikere, at nogle af underretningerne ikke omhandler reel muldysaktivitet. Det betyder ligeledes, at ikke-kriminelle kunder nemt kan mistænkes for hvidvask eller anden økonomisk kriminalitet.

7.3.5. Muldyrenes forklaringer

I de underretninger, hvor banken skriver om dens korrespondance med det mistænkte muldyr, ses det ofte, at den mistænkte kommer med det, der af banken vurderes at være utroværdige forklaringer. I nogle tilfælde svarer kunden ikke på bankens henvendelser, hvilket bankerne mistænker for at være en indikation på, at kunden er bevidst om, at vedkommende har gjort noget forkert. De typiske forklaringer fra de mistænkte muldyr går på, at de har videresendt penge for en ven eller bekendt eller lånt sit kort ud. Det kan enten indikere, at rekrutteringen er sket i muldyrets eget nærmiljø, som ifølge NCIK er kendetegnet ved den fysiske rekruttering. Om muldyret er vidende eller uvidende om, at det medvirker til hvidvask, er vanskeligt at afgøre ud fra de nævnte forklaringer. Det er en konkret vurderingssag, hvor banken må holde forklaringerne op imod andre tilgængelige oplysninger. I andre tilfælde forklarer muldyrene deres adfærd med, at de har solgt en eller flere varer, hvor de adspurgte om dokumentation, ikke kan dokumentere salgene. Det kan i modsætning til førnævnte i højere grad indikere, at muldyret er bevidst om dets medvirken til hvidvask. I Haahrs optik er, at langt de fleste muldyr i en vis grad er bevidste om, at de gør noget forkert, hvilket stemmer overens med NCIK's syn på muldyrene. I samme ombæring nævner Haahr, at de fleste hører inde under gruppen af fristede muldyr (PengePulsen 2023: 9:12-9:18), hvilket ligeledes er opfattelsen hos KBHV.

7.3.6. Udfordringer

Ifølge Haahr står banker over for flere forskellige udfordringer, når det kommer til at opdage, bekæmpe og forebygge hvidvask. Udover mere overordnede udfordringer i at identificere mistænkelige aktiviteter blandt store mængder transaktioner samt dyre og ressourcekrævende overvågningssystemer, understreger Haahr, at den største udfordring i relation til muldyrsaktivitet er, at banker ikke kan dele oplysninger med hinanden via et muldyrregister. Ifølge eksperten får muldyrene herved nemmere betingelser for at skifte bank, hvis de bliver opdaget (Bilag 3: 2). Finans Danmark foreslår tillige, at der implementeres en hjemmel i hvidvaskloven, som giver pengeinstitutter mulighed for at udveksle oplysninger, hvilket vidner om, at der er tale om en generel udfordring i banksektoren. Interesseorganisationen bemærker i samme forbindelse, at tiltaget skal sikre proportionalitet og høj databeskyttelse (Finans Danmark 2022: 8). Finans Danmark skriver videre, at hvis de kriminelle er dygtige, kan vedkommendes aktiviteter udadtil se lovlige ud, i og med

kæden af aktiviteter foregår på tværs af flere banker (ibid.: 13). Ønsket om datadeling kan siges at understøtte bankers tidligere nævnte interesse i at undgå hvidvaskskandaler. En sådan mulighed for at dele oplysninger på tværs af banker kan øge sandsynligheden for, at bankerne ikke overser mistænkelige aktiviteter, der potentielt kan være en del af en større hvidvasksammenhæng.

Man kan argumentere for, at Haahr og Finans Danmarks tiltag om informationsdeling vil gøre muldrysaktivitet og generelt hvidvask mindre attraktivt, idet opdagelsesrisikoen øges. Med andre ord vil ulemperne ved muldrysaktivitet overstige fordelene – både fra muldyrene og bagmændenes perspektiv, hvilket ud fra RCT-perspektivet kan få aktørerne til at afholde sig fra kriminaliteten. Omvendt kan datadeling medføre, at banker afslutter kundeforholdet med muldyr såvel som andre uønskede kunder, hvilket betegnes som *de-risking*. *De-risking* har den konsekvens, at de uønskede kunder må finde andre løsninger, såsom at overføre penge via ulovlige eller mindre regulerede virksomheder med svagere hvidvaskforanstaltninger (Hvidvasksekretariatet 2023: 121). Det vil sige, at banksektorens forslag, der er tiltænkt en præventiv virkning, faktisk kan resultere i øgede risici. Det er desuden i strid med det faktum, at alle borgere – lovlige eller ej – har ret til at have en bankkonto (Finanstilsynet 2022).

7.3.7. Delkonklusion

Analysen af muldyr-underretninger viser, at banker har en bredere anskuelse af muldyrbegrebet sammenlignet med politiet. Det kan tilskrives det forhold, at banker har andre bevæggrunde samt forudsætninger for at bekæmpe muldrysaktivitet. Som resultat heraf, sender banker mange underretninger om alt fra unge til gamle og fra studerende til erhvervsdrivende, der mistænkes for at agere muldyr. De mange underretninger er ikke nødvendigvis udtryk for reel muldrysaktivitet, men nærmere udtryk for bankernes forsøg på at leve op til deres ansvar med henblik på at mindske risikoen for en hvidvaskskandale. Baggrunden for underretningerne ses at være mistænkelige transaktioner, der afviger fra bankens forventninger til en kunde og dermed i mindre grad kundens personlige baggrund, som de i øvrigt har begrænset indsigt i.

I banksektoren kan der siges at være en gennemgående udfordring med ikke at kunne dele oplysninger med hinanden om kriminelle kunder i form af blandt andet muldyr, der opererer på tværs af flere banker.

8. Diskussion

De mange forskellige måder, hvorpå politiet og pengeinstitutter forstår samt anvender muldyrbegrebet på, kan give et indtryk af, at der ikke er grænser for, hvad begrebet kan dække over; bare så længe, handlingen omfatter det at medvirke til hvidvask ved at stille sin konto til rådighed. Til trods herfor, har særligt politiet valgt at prioritere dets fokus på en række specifikke aspekter ved muldyrsaktivitet. Et af dem er muldyr, der stiller deres private bankkonti til rådighed. Selvom både politiet og banker anerkender, at illegale midler også kan strømme gennem alternative typer af konti ejet af muldyr, er der således blevet skabt et billede af, at muldyrsaktivitet foregår gennem private konti. Med politiet og bankers store fokus på at bekæmpe og advare om denne gængse form for muldyrsaktivitet, kan det i henhold til '*displacement*'-perspektivet have forskudt aktiviteterne til alternative måder at agere samt udnytte muldyr på. Begrebet kan nemlig i princippet også omfatte erhvervskonti, der stilles til rådighed af reelle erhvervsdrivende og ikke stråmænd, da det derved vil falde ind under stråmandskategorien, og advokaters klientkonti, hvor advokaten er muldyret. Advokater kan – vidende eller uvidende – stille en klientkonto til rådighed for kriminelle aktører, der kan kanalisere illegale midler gennem kontoen (Hvidvasksekretariatet 2023a: 198).

Det lader imidlertid til at være svært for politiet og banker at opdage og komme til bunds i de mere komplekse muldyrsager. I tråd hermed vurderer Hvidvasksekretariatet, at det ofte er vanskeligt at løfte bevisbyrden mod advokater, herunder at bevise, om de bevidst eller ubevidst har medvirket til hvidvask (ibid.: 199). En mindre sandsynlighed for opdagelse og retsforfølgelse sammenholdt med den legitimitet, som advokater kan tilføre en ellers kriminel aktivitet (ibid.: 195), er sårbarheder, der gør det mere attraktivt for kriminelle at bruge denne hvidvaskkanal. Det samme gør sig gældende med virksomheder, eksempelvis i form af *fakturafabrikker*, hvor muldyret i form af ejeren stiller virksomhedskontoen til rådighed for hvidvask (ibid.: 52). Det kan være sværere for banker at identificere afvigelser i virksomheders transaktioner i forhold til private overførsler, eftersom virksomheder har mere komplekse økonomier og større udsving. Når risikoen for opdagelse ved både anvendelse af erhvervs- og klientkonto kan siges at være relativt lav, giver det kriminelle mulighed for at hvidvaske større summer, end det er muligt gennem private konti. Selvom anvendelse af private konti som led i hvidvask kan virke mere overkommeligt, kan det formodes at den rationelt

tænkende hvidvasker vælger at misbruge ikke-private konti, idet opdagelsesrisikoen herved er lavere.

Omvendt kan der argumenteres for, at politiets store fokus på muldyrsaktivitet via private konti udspringer af, at denne type sager fylder i NCIK's anmeldelser om it-relateret økonomisk kriminalitet. Når sagerne i KBHV udelukkende handler om muldyrsaktivitet som følge af kontaktbedrageri (Bilag 2: 5), er det en indikation på, at politikredsene får deres muldyrsager fra NCIK. Således er NCIK og kredsens forståelse af muldyrfænomenet, farvet af det perspektiv, de betragter problemstillingen ud fra, som i dette tilfælde er it-relateret økonomisk kriminalitet. Årsagerne hertil kan være, at der i sagsgangen med NCIK-anmeldelser er mere klarhed. Anmeldelserne kan være lettere og mindre ressourcekrævende at tilgå sammenlignet med underretningerne, der kan være svære og ressourcekrævende at efterforske, særligt hvis der er tale om omfattende hvidvasksager. Det er Hvidvasksekretariatets vurdering, af politiet løfter relativt få hvidvasksager på baggrund af underretninger, hvilket ifølge sekretariatet udgør en betydelig sårbarhed på hvidvaskområdet (Hvidvasksekretariatet 2023a: 112). Der kan nemlig ligge et mørketal i alt det, der er stort og spændende.

Det er formodentlig også et spørgsmål om forskelle i skadevirkningerne ved muldyrsaktivitet. På den ene side er der et offer, som har fået stjålet sine penge og har en forventning om at få hjælp fra politiet. På den anden side kan der være samfundsmæssige skadevirkninger på spil i de potentielle muldyrsager, der er at finde blandt Hvidvasksekretariatets underretninger. Her kan der være tale om medvirken til hvidvask af udbytte fra skattesvig, hvor offeret ikke er en ældre person, men samfundet. Da sådanne sager kan have store konsekvenser på samfundsplan, kræver det en fælles forståelse, hvor man ikke bliver blind over for al den muldyrsaktivitet, der ikke nødvendigvis ligner en typisk muldyrsag.

9. Konklusion

Formålet med specialeafhandlingen var at undersøge, hvordan politiet og pengeinstitutter anskuer og håndterer medvirken til hvidvask med fokus på muldyrsaktivitet, herunder at afdække de udfordringer, aktørerne møder i deres arbejde med at bekæmpe og forebygge kriminaliteten. Analysen finder, at begrebet om pengemuldyr er bragt i anvendelse af politiet og banker som følge af en ambition om at gribe ind over for hvidvask og medvirken hertil – en ambition, der er et resultat af lovændringer og en øget opmærksomhed på hvidvaskområdet. Trods enigheden i, at muldyrsaktivitet overordnet dækker over personer, der stiller en konto til rådighed og derved medvirker til hvidvask, er der hos politiet og banker en mangfoldig og til dels forskellig opfattelse af begrebets øvrige aspekter.

Hos både NCIK og Københavns Vestegns Politi er der primært fokus på unge, da de kan være mest sårbare i forhold til at blive udnyttet til hvidvask. Denne opfattelse er formet af politiets sager om it-relateret økonomisk kriminalitet samt politiets viden om henholdsvis muldyr-metoder, muldyrenes motivation og rekrutteringssituationer både fysisk og online. Endvidere skelner politiet mellem muldyrsager i henholdsvis to led, hvor muldyret stiller sin identitet til rådighed, og tre led, hvor muldyret stiller sin konto til rådighed. NCIK oplever en udfordring i, at både samfundet, muldyrene og deres forældre ikke kan se alvoren i, at man ved at stille sin konto til rådighed, medvirker til hvidvask af alvorlig kriminalitet. Udfordringen håndteres gennem oplysningskampagner målrettet både muldyrene og ofrene, som Københavns Vestegns Politi ikke mener hjælper. Både NCIK og politikredsen foreslår ligeledes at håndtere muldyrsaktivitet ved hjælp af tekniske løsninger, der skal begrænse eller umuliggøre visse transaktioner.

Banker har – i modsætning til politiet – ikke et lige så afgrænset fokus på muldyrfænomenet. I underretningerne om potentiel muldyrsaktivitet mistænkes alt fra unge til gamle og fra studerende til erhvervsdrivende. Bankernes bredere anskuelse af kriminaliteten kan tilskrives det forhold, at banker har visse interesser i og forudsætninger for at begrænse muldyrsaktivitet. I bankernes underretninger angår mistanken oftest muldyrsaktivitet i tre led samt som følge af it-relateret økonomisk kriminalitet. Personer mistænkes oftere end virksomheder for muldyrsaktivitet, hvilket kan skyldes, at banker har lettest ved at identificere afvigelser fra ”normalen” på privatkonti. Ifølge

aktører i banksektoren er den største udfordring på muldyrområdet, at banker ikke kan dele oplysninger med hinanden om muldyr, der opererer på tværs af flere banker.

De mange forskellige forståelser af muldyrbegrebet skaber begrebsforvirring, der kan have en negativ indvirkning på forebyggelsen og bekæmpelsen af muldyrsaktivitet. I modsætning hertil, kan en fælles forståelse af begrebet, hvor aktørerne samtidig er modtagelige over for afvigelser fra den gængse forståelse, sikre den bedste indsats mod muldyrsaktivitet.

10. Litteraturliste

Abdul Rani, M. I., Zolkafil, S. & Syed Mustapha Nazri, S. N. F. (2022a), Money Mule Risk Assessment: An Introductory Guidance for Financial Crime Compliance Officers, *Asian Journal of Research in Business and Management*, 4(1), pp. 208-217

Abdul Rani, M. I., Zolkafil, S. & Syed Mustapha Nazri, S. N. F. (2022b), The Money Mule Red Flags in Anti-Money Laundering Transaction Monitoring Investigation, *International Journal of Business and Economy*, 4(1), pp. 150-163

Andersen, L. B., Binderkrantz, A. S. & Hansen, K. M. (2012), Forskningsdesign i: Andersen, L. B., Hansen, K. M. & Klemensen, R. (red.), *Metoder i statskundskab*, 2. udgave, s. 66-96. København: Hans Reitzels Forlag

Anklagemyndigheden (2023), Milliard-bøde til Danske Bank i hvidvasksag (<https://anklagemyndigheden.dk/da/milliard-boede-til-danske-bank-i-hvidvasksag>), tilgået d. 29. maj 2023

Aston, M., McCombie, S., Reardon, B. & Watters, P. (2009), A Preliminary Profiling of Internet Money Mules: An Australian Perspective, *Symposia and Workshops on Ubiquitous, Autonomic and Trusted Computing*, pp. 482-487

Baltsen, L. B. & Dalsgaard, L. (2023), Politiet drukner i sager om økonomisk it-svindel: Sidste år blev knap otte ud af 10 sager droppet, DR (<https://www.dr.dk/nyheder/indland/politiet-drukner-i-sager-om-oekonomisk-it-svindel-sidste-aar-blev-knap-otte-ud-af-10>), tilgået d. 6. juni 2023

Baltsen, L. B. & Klarlund, L. (2023), Politiet advarer forældre på Facebook: Sådan undgår dit barn at ende som muldyr, DR (<https://www.dr.dk/nyheder/indland/politiet-advarer-foraeldre-paa-facebook-saadan-undgaar-dit-barn-ende-som-muldyr>), tilgået d. 3. april 2023

Beccaria, C. (2017), An Essay on Crimes and Punishments in Cullen, F. T., Agnew, R. & Wilcox, P. (eds.), *Criminological Theory: Past to Present*. Essential Readings, sixth edition. New York: Oxford University Press, pp. 26-29

Benson, M. L. (1985), Denying the Guilty Mind: Accounting for Involvement in a White-Collar Crime, *Criminology*, 23(4), pp. 583-607

Cifas (2021), Latest fraud statistics reveal middle-aged mules targeted by online money laundering gangs (<https://www.cifas.org.uk/newsroom/middle-aged-mules>), tilgået d. 10. april 2023

Clarke, R. V. (2017), Situational Crime Prevention in Cullen, F. T., Agnew, R. & Wilcox, P. (eds.), *Criminological Theory: Past to Present*. Essential Readings, sixth edition. New York: Oxford University Press, pp. 664-672

Cornish, D. B. & Clarke, R. V. (1985), Modeling Offenders' Decisions: A Framework for Research and Policy. *Crime and Justice*, vol. 6, pp. 147-185

Cornish, D. B. & Clarke, R. V. (1987), Understanding Crime Displacement: An application of Rational Choice theory in *Criminology*, 25(4), pp. 933-948

Cornish, D. B. & Clarke, R. V. (2003), Opportunities, Precipitators and Criminal Decisions: A Reply to Wortley's Critique of Situational Crime Prevention. *Crime Prevention Studies*, vol. 16, pp. 41-96

Cornish, D. B. & Clarke, R. V. (2014), *The Reasoning Criminal: Rational Choice Perspectives on Offending*. New Brunswick & London: Transaction Publishers

Cornish, D. B. & Clarke, R. V. (2017), Crime as a Rational Choice in Cullen, F. T., Agnew, R. & Wilcox, P. (eds.), *Criminological Theory: Past to Present*. Essential Readings, sixth edition. New York: Oxford University Press, pp. 373-378

Cullen, F. T., Agnew, R. & Wilcox, P. (2017), *Criminological Theory: Past to Present*. Essential Readings, sixth edition. New York: Oxford University Press

Custers, B. H. M., Pool, R. L. D. & Cornelisse, R. (2018), Banking malware and the laundering of its profits, *European Journal of Criminology*, 16(7), pp. 1-8

Det Kriminalpræventive Råd (2022a), Forebyggelse af hvidvask blandt unge, DKR (<https://dkr.dk/Media/638065241805278006/Undervisningsmateriale%20Forebyggelse%20af%20hvidvask%20blandt%20unge.pdf>), tilgået d. 9. marts 2023

Det Kriminalpræventive Råd (2022b), Muldyr og hvidvask af penge, DKR (<https://dkr.dk/it/muldyr>), tilgået d. 16. marts 2023

Det Kriminalpræventive Råd (2023), Undervisningsmateriale om unge muldyr, DKR (<https://dkr.dk/it/undervisningsmateriale-om-unge-muldyr>), tilgået d. 11. marts 2023

Dunham, K. (2006), Money Mules: An Investigative View, *EDPACS*, 33(8), pp. 13-19

Erhvervsstyrelsen (2021), Nye regler på selskabsområdet (<https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-nye-regler-paa-selskabsomraadet>), tilgået d. 29. maj 2023

Eriksen, C. T. (2022), Politiet advarer forældre på Aula efter markant stigning af hvidvasksager, Berlingske (<https://www.berlingske.dk/samfund/politiet-advarer-foraeldre-paa-aula-efter-markant-stigning-af>), tilgået d. 11. marts 2023

Esoimeme, E. E. (2021), Identifying and reducing the money laundering risks posed by individuals who have been unknowingly recruited as money mules. *Journal of Money Laundering Control*, 24(1), pp. 201-212

Europol (2016), Europe-wide action targets money mule schemes (<https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/europe-wide-action-targets-money-mule-schemes>), tilgået d. 14. april 2023

Europol (2021a), Money Muling (<https://www.europol.europa.eu/operations-services-and-innovation/public-awareness-and-prevention-guides/money-muling>), tilgået d. 14. april 2023

Europol (2021b), European Money Mule Action leads to 1803 arrests (<https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/european-money-mule-action-leads-to-1-803-arrests>), tilgået d. 16. april 2023

Finans Danmark (2021), Hvidvaskindsats - status 2021 (<https://finansdanmark.dk/media/4ovfz13b/finans-danmark-hvidvaskindsats-2021.pdf>), tilgået d. 22. april 2023

Finans Danmark (2022), Forebyggelse og bekæmpelse af økonomisk kriminalitet - status 2022 (https://finansdanmark.dk/media/u5bolzqo/forebyggelse-og-bekaempelse-af-oekonomisk-kriminalitet_status-2022.pdf), tilgået d. 26. april 2023

Finans Danmark (2023), Skoleelever skal lære om risiko for at blive brugt som muldyr, Finans Danmark (<https://finansdanmark.dk/nyheder/2023/januar/skoleelever-skal-laere-om-risiko-for-at-blive-brugt-som-muldyr/>), tilgået d. 11. marts 2023

Finanstilsynet (2022), EU-borgere har ret til en betalingskonto, uanset hvor de bor (https://www.finanstilsynet.dk/Nyheder-og-Presse/Pressemeddelelser/2022/Basal_betalingskonto), tilgået d. 2. juni 2023

Friedrichs, D. O. (2009), *Trusted Criminals: White Collar Crime in Contemporary Society*, fourth edition, Wadsworth Cengage Learning

Galdo, M. C., Tait, M. E. & Feldman, L. E. (2018), Money Mules: Stopping Older Adults and Others from Participating in International Crime Schemes, *Department of Justice Journal of Federal Law and Practice*, 66(7), pp. 95-112

Goodwin (2004), Banks look to trial web toolbars to counter phishing e-mail attacks, *Computer Weekly*(<https://www.proquest.com/docview/237010649/fulltextPDF/1C1B687BD01147EBPQ/1?accountid=8144>), tilgået på ProQuest d. 3. maj 2023

Goodwin (2005), HSBC warns of online banking bans, *Computer Weekly* (<https://www.proquest.com/docview/237013333?parentSessionId=A9ie0%2Fug-WQQ9QU25juBGU5bF9hrqoGvzdokHMehjLcM%3D&pq-origsite=primo&accountid=8144>), tilgået på ProQuest d. 3. maj 2023

Hvidvasksekretariatet (2023a), Den Nationale Risikovurdering af Hvidvask (https://anklagemyndigheden.dk/sites/default/files/inline-files/risikovurdering_webtilgængelig_v1.01.pdf), tilgået d. 9. marts 2023

Hvidvasksekretariatet (2023b), Årsrapport 2022 (https://anklagemyndigheden.dk/sites/default/files/inline-files/hvidvasksekretariatet_årsrapport_webtilgængelig.pdf), tilgået d. 28. maj 2023

Hülse, R. (2017), The money mule: Its discursive construction and the implications, *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 50(4), pp. 1007-1032

Justitsministeriet (2022), National strategi for forebyggelse og bekæmpelse af hvidvask og terrorfinansiering 2022-2025 (<https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2022/07/National-strategi-for-forebyggelse-og-bekaempelse-af-hvidvask-og-terrorfinansiering-2022-2025.pdf>), tilgået d. 22. april 2023

Kristensen, C.J. & Hussain, M. A. (2016), *Metoder i samfundsvidenskaberne*. Frederiksberg: Samfundslitteratur

LCIK (2019), Unge muldyr – profilering af 12-25-årige muldyr i Danmark

Leukfeldt, R. & Jansen, J. (2015), Cybercriminal networks and money mules: An analysis of low-tech and high-tech fraud attacks in the Netherlands, *International Journal of Cyber Criminology*, 9(2), pp. 173-184

Leukfeldt, R. & Kleemans, E. R. E. (2019), Cybercrime, money mules and situational crime prevention: recruitment, motives and involvement mechanisms in Hufnagel, S. & Moiseienko, A (eds.), *Criminal Networks and Law Enforcement: Global Perspectives on Illegal Enterprises*, Routledge, pp. 75-89

Lynggaard, K. (2015), Dokumentanalyse i: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.), *Kvalitative metoder – en grundbog*, 2. udgave, s. 153-168. København: Hans Reitzels Forlag

Møller, K. (2018), Dokumentanalyse – muligheder og begrænsninger i arkiveret information i: Jacobsen, M. H. (red.), *Metoder i kriminologi*. København: Hans Reitzels Forlag

Nationalt Center for IT-Kriminalitet (2022a), Kender du et muldyr? DKR (<https://dkr.dk/Media/637958225722219709/Kender%20du%20et%20muldyr%20pjece.pdf>), tilgået d. 11. marts 2023

National Enhed for Særlig Kriminalitet (2022), Kriminelt netværk idømt samlet 61 års fængsel i historisk straffesag, Dansk Politi (<https://politi.dk/national-enhed-for-saerlig-kriminalitet/nyhedsliste/kriminelt-netvaerk-idoemt-samlet-61-aars-faengsel-i-historisk-straffesag/2022/08/18>), tilgået d. 29. maj 2023

National Enhed for Særlig Kriminalitet (2023), Stor landsdækkende politiaktion mod muldyr og hvidvask, Dansk Politi (<https://politi.dk/national-enhed-for-saerlig-kriminalitet/nyhedsliste/stor-landsdaekkende-politiaktion-mod-muldyr-og-hvidvask/2023/01/05>), tilgået d. 9. marts 2023

Ovaska-Few, S. (2019), Keeping an eye out for money mules, *Journal of Accountancy*, 228(3), pp. 44-47

Parmentel Jr. (1993), The skim scam at Stew's dairy, *The Nation*

Pedersen, K. B. (2012), Socialkonstruktivisme i: Juul, S. & Pedersen, K. B. (red.), *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - en indføring*, s. 187-232. København: Hans Reitzels Forlag

PengePulsen (2023), Sådan undgår vi, at unge udnyttes til økonomisk kriminalitet, podcast (<https://nordeaprivatebanking.libsyn.com/sdan-undgr-vi-at-unge-udnyttes-til-konomisk-kriminalitet>), tilgået d. 11. maj 2023

Pickles, R. (2021), Money mules: Exploited victims or collaborators in organized crime? *Irish Probation Journal*, pp. 231-243

Politi (u.d.), Organisationen, politi.dk (<https://politi.dk/virksomheden/national-enhed-for-saerlig-kriminalitet/organisationen>), tilgået d. 1. maj 2023

Raza, M. S., Zhan, Q. & Rubab, S. (2020), Role of money mules in money laundering and financial crimes: A discussion through case studies. *Journal of Financial Crime*, 27(3), pp. 911-931

Reiner, R. (2010), *The Politics of the Police*, fourth edition. New York: Oxford University Press, pp. 3-14

Staff Writers (2004), Phishers recruiting money mules, ITNews (<https://www.it-news.com.au/news/phishers-recruiting-money-mules-20420>), tilgået d. 3. maj 2023

Stafford, M. C. & Warr, M. (2017), Reconceptualizing Deterrence Theory in Cullen, F. T., Agnew, R. & Wilcox, P. (eds.), *Criminological Theory: Past to Present*. Essential Readings, sixth edition. New York: Oxford University Press, pp. 367-372

Sutherland, E. H. (1984), *White Collar Crime: The Uncut Version*, London: Yale University Press

Sutherland, E. H. (2017), White Collar Criminality in Cullen, F. T., Agnew, R. & Wilcox, P. (eds.), *Criminological Theory: Past to Present*. Essential Readings, sixth edition. New York: Oxford University Press, pp. 332-341

Sykes, G. M. & Matza, D. (2017), Techniques of Neutralization in Cullen, F. T., Agnew, R. & Wilcox, P. (eds.), *Criminological Theory: Past to Present*. Essential Readings, sixth edition. New York: Oxford University Press, pp. 161-168

Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2015), Interviewet: Samtalen som forskningsmetode i: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.), *Kvalitative metoder - en grundbog*, 2. udgave, s. 29-53. København: Hans Reitzels Forlag

Vedamanikam, M., Chethiyar, S. D. M. & Awan, S. M. (2022), Job Acceptance in Money Mule Recruitment: Theoretical View on the Rewards, *Pakistan Journal of Psychological Research*, 37(1), pp. 111-117

Vestergaard, M. (2023), Jonas blev brugt som 'muldyr': Nu går politiet på TikTok for at advare mod svindel-teknikken, DR (<https://www.dr.dk/nyheder/indland/jonas-blev-brugt-som-muldyr-nu-gaar-politiet-paa-tiktok-advare-mod-svindel-teknikken>), tilgået d. 11. marts 2023